

Biskop Viktor Kristian Hjort.

Et Tidsbillede fra Trængselsaar.

Af Kammerherreinde Helga Stemann i Ribe.

Viktor Kristian Hjort, der var Biskop i Ribe 1811—1818, havde her en tragisk Skæbne. „Det var den trange Tid, da en almindelig Forarmelse tyngede det hele Land. Ligesom de andre Biskopper bestræbte han sig forgæves for at skaffe Præsterne Hjælp; men ogsaa hans egne Pengesager kom i Uorden, og ved hans Død manglede der

mange Penge i de offentlige Kasser“.¹ Allerede tidlig havde der hos ham ytret sig et jovialt og livsglad Sind, som ledsagede ham til hans sidste Leveaar, da de uheldige Tidsomstændigheder og herved fremkaldte økonomiske Sorger bøjede hans Mod og Kraft.²

¹ L. Koch: Biog. Leks.

² Frost: Efterretninger om Ribe Domkirke.

Biskop Hjort tilhørte en Brydningstid. Der er sagt om ham: „I hans aandelige Sange, af hvilke en stor Del optoges i evangelisk-christelig Psalmebog, findes der christelig Tro; de udkom, før han blev Præst. Derimod er han i sine offentlige Foredrag Fornuft-Christen af det reneste Vand. Han taler nemlig aldrig om Christentro, men om Guds frygt og Dyd.“¹ Hans Udvikling var faldet tidligere end den egentlige rationalistiske Periode, og han stod Balle nær; 1816 anbefalede han sin Søn at høre Mynster, men er dog Medunderskriver af de danske Bispers rationalistiske Hyrdebrev 1817 i Anledning af Reformationsfesten.

Det faldt Hjort let at skrive Vers, og smagfuld Form satte han Pris paa fra sin Studentertid. Han anbefalede i November 1816 sin Søn Niels, som vordende Teolog, i København at høre gode Mønstre og at oplive sin Aand ved flittig Kirkegang: „Du mindes, at jeg saaledes i min Ungdom hver Søndag hørte en Adler², Bentzon³, Maurenbrecher⁴ og optegnede snart som Skitse, snart med større eller mindre Udvikling, til Øvelse, hvad jeg havde hørt. Skaf dig en ordentlig Bog til deslige Udarbejdelser. Du vil ingensinde fortryde det. Valget af Mændene, Du vil høre, overlader jeg rolig til dig selv. Mynster og Holm⁵ vilde jeg foreslaae. For Sprogets Skyld vilde det være Dig meget gavnligt ogsaa at høre Kochen⁶

¹ Secher: Danmark i ældre og nyere Tid II.

² (1756—1834) anset rationalistisk Prædikant i Frederiks Tydske Kirke paa Christianshavn.

³ 1777—97 Kapellan ved Frue Kirke, from Rationalist, der prædikede „Jesu blide Lære“ (1743—1823).

⁴ yndet Prædikant ved ref. Kirke (1746—1801).

⁵ 1. Kapellan ved Holmens Kirke 1804—23 (1764—1851).

⁶ veltalende, men ilde anset som Menneske (1776—1847).

i Skt. Peders Kirke, da han og skal have udmærkede Talenter. Meld mig ved Leilighed, naar Du har hørt ham og forstaaer ham, hvad Dig tykkes om hans Foredrag og hele Prækemaade.“

Det ligger nær at tænke: glemmes ikke saaledes let Kernen for Skallen? Vist er det, at Biskoppens egne Prædikener med deres smukke Form nu forekommer os saftløse og ensformige og undertiden betænkkelig verdslige. Hans Personlighed har sikkert ladet dem virke mere, da de hørtes; i alt Fald havde han som Holmens Provst en fyldt Kirke: „Medborgeres Lyst til at høre mine offentlige Foredrag har oplivet min Flid, mine Tilhøreres Andagt har belønnet mine Anstrengelser, mangen retsindig Mands og gudfrygtig Danneqvindes skjønsonne Bifald har qvæget og frydet min Aand“, siger han i sin Afskedstale i Holmens Kirke, en Prædiken, der senere var meget efterspurgt.

De eneste af hans trykte Prædikener, i hvilke man føler et personligt Gudsforhold, er de, han holdt i Ribe Domkirke 1. Juledag 1813 og i St. Katharinæ Kirke Nytaarsdag 1814. Landets fortvivlede Stilling før Fredsslutningen og efter Statsbankerotten, hvilken naturligvis ogsaa bittert havde ramt ham selv, har tydelig nok dybt grebet ham. Han klamrer sig med en velgørende Inderlighed til sine tvende Tekster: (Matth. 6) „Jesus sagde: Eders Fader i Himlene veed, hvad I have behov“ og (22. Psalme) „De forlode sig paa Herren, og de bleve ikke beskæmmede“. Men hans Besøgelsestid blev kun kort. Samtidig med, at han opgiver Ævred i sit Regnskabsvæsen, bliver hans Prædikener ganske tomme; de to Taler, man har fra hans sidste Aar, virker som Glansbilleder, Kristenlivet glider i dem behageligt hen ad en bred Vej. F. Eks.

hedder det i hans Prædiken i Ribe Domkirke paa Reformationsfesten 31. Oktbr. 1817: „Evangelii Lys er sødt for Hjertet som en skjøn Morgen. Det er lysteligt for Sjælens Øje som den skyefrie Himmel, naar Stjernerne blinke. . . . Med fri Aand og med fro Sjæl kan du nu, min Kristen, følge ham, som er Verdens Lys, og hans Fodspor skulle lede dig ad Sandhedens, Dydens og Fredens yndige og glædefulde Vei.“

Hjort lagde ikke Skjul paa, hvor megen Pris han satte paa Menneskers Bifald:¹ „Brødre, naar jeg gjør mig selv det Spørgsmaal: Hvorledes jeg i det forløbne Aar har efterkommet min Pligt som Religionslærer, da mindes jeg vel om Ufuldkommenheder, der nedslaa mig, og seer Mangler, der bør afhielpes, men jeg føler ingen Selvbefreidelse i min Siel. Derimod oplives jeg til reen og værdig Glæde, naar jeg tænker paa det Bifald og den velvillige Kierlighed, hvormed I belønnede mit Arbeide, og denne Følelse er forenet med hiertelig Tak til hver den Broder og Søster, som ved deres idelige og andægtige Nærværelse i disse vore Forsamlinger gave mig Beviser paa, at de ynde den Maade, paa hvilken jeg foredrager Religionens hellige Forskrifter.“ Man faar tillige undertiden det Indtryk, at han næsten stiller Hjemmets Lykke og Venskab paa Kirkens og Guds Plads, saaledes i Digtet 31. Decbr. 1816 til „den stille blide Huslighed“:

Og din runde Haand bereder
 Blide Fester uden Tal,
 Adler alle Livets Glæder
 I dit Tempels høie Hal.
 Glæder, som kun Hjertet fatter,
 Glæder, som kun Dyden skatter,
 Himlens Glæder paa vor Jord
 Nydes ved dit Alterbord.

¹ Aftensangsprædiken Nyaarsdag 1799.

Og i Talen ved Passionskoncerten i St. Katharinæ Kirke Langfredag 1813: „Ædle Venskab! Du er Livets Lægedom, du er Jordens ypperste Klenodie: I dit Fjed fremspire milde Glæder, og ved dit Bryst dulme de bittreste Sorger. Af dit Øie straalere en Æmhed som den, der lyser frem af Naturens Moderblik, og din Varetægt er huld og bestandig som den tindrende og veiledende Stjernes Gang. Ligesom den blide Vaarsol opliver Skabninger, saaledes glæder og fryder du vort Inderste, og som Duggen lædsker den segnende Blomst, saa qvæger og husvaler du vort lidende Hjerte. Din Trofasthed er urokkelig som Klippen, og din Kjærlighed er stærkere end Døden.“

Man forstaar let, at denne Mand ikke var i Besiddelse af Modstandskraft i Fristelsens Tid. Da han var rundhaandet over Evne, kendte han altid noget til Pengevanskeligheder, saameget mere som nøjagtigt Regnskabsvæsen ikke var hans Sag. Som han skriver i et Digt i Sommeren 1813 til sin Ven, den nøjagtige Administrator ved Rigsbanken J. M. Lind, der trolig reviderer alle sine Regninger o. l.:

„Mørk og muggen Du da sikkert bliver, —
Meer og meer din Barm tillukkes da for fordums Spas.“

I sine sidste Aar, da han har staaet overfor Fallit med en høitelsket, ikke altid sparsommelig Hustru og en talrig Børneflok, levede han for en stor Del af ham betroede Midler, hvilket var saa meget lettere, som Datidens Forretningsgang kunde lade saadant passere i Aarevis, uden at nogen syntes at bemærke noget strafbart.

Da Biskop Hjort ikke blev mere end henved 54 Aar gammel, tør man maaske gaa ud fra, at han har

ment at kunne bringe alt i Orden, naar Tiderne blev bedre. Atter og atter lader han fra Ribe sine Sønner vide, at han er en fattig Mand, for at opmuntre dem til yderste Sparsommelighed. I sine Prædikener og i sine mange Digte lovpriser han til det sidste Pligtfølelse og Retskaffenhed; 17. Mai 1816 afhandler hans Ordinationstale: „Hvorledes en retsindig Præst bør forkynde Guds Ord“. At den Slags Tale ikke har været lutter Mundsvejr, men at Hæderlighed har været et virkeligt Ideal i Bispehjemmet, sees ogsaa deraf, at saa mange af hans Børn fik et udmærket Lov paa sig.

Paa eet Punkt lever Biskop Hjort den Dag i Dag, selv om det er i al Beskedenhed, nemlig som Forfatter af to trohjertede og barnlige Salmer, Nr. 27 og Nr. 92 i Salmebog for Kirke og Hjem: „Evide Fader, som kjærlig regerer“ og „O, gode Gud, jeg takker dig“, de to eneste, der er bleven tilbage af det store Tal i Evangelisk-christelig Psalmebog, hvor de var bleven optagne i en Tid, da man om Hjort udtalte: „Som Psalmedigter fortjener han upaatvivleligen en af de første Pladser paa vort Parnas.“¹

13. Oktober 1815, da Vanskelighederne var begyndt at gaa ham ind paa Livet, skrev han et længere Digt: „Paa min halvtredsindstyvende Geburtsdag“, hvoraf nogle Vers lyder saaledes:

Tak, Gud, at Du mig freidigt Mod
I Mandoms Aar har givet!
Naar Haabet stundom mig forlod
Har Du min Kraft oplivet.
O Fader! naaderig
Du har velsignet mig.
Ved Retsind, Pligt og Dyd

¹ U. Sk. af K. 1811, 37 (Stedet er anført paa Biskop Balles Eksemplar af Hjorts: Sangbog for Haandværkerstanden.)

Saa mangan salig Fryd
Din Naade mig har skjenket.

Du ledte mig paa Banen frem
Til Brødras Agt og Hæder,
Du gav mig et lyksaligt Hjem
Og Mands og Faders Glæder.
At i min stille Kreds
Jeg virke kan tilfreds,
At huslig Kjerlighed
Mig letter hvert et Fjed,
Jeg Dig alene skylder.

End gav Du mig den søde Fryd
At røre Harpens Streng,
Med Kraft ved Sangens Tryllelyd
I Hjertet at indtrænge.
At tolke dine Bud,
At prise Dig vor Gud
Og vidne, Du er stor,
Velsigner Hav og Jord
Og elsker os som Fader.

Naar man hertil føjer de Linier, som han skrev 21. Septbr. 1817 til sin næstældste Søn i København, har man et godt Billede af Biskoppen med hans gode og hans svage Sider. Man føler tillige gennem Brevet den Tragedie, som hans Bispetid var bleven for ham.

„Det er mig meget kjert, at Du gjør Tante Døllner¹ til din Finansbestyrerinde, thi Du har Anlæg til at øde Penge paa samme Maade som jeg, og jeg bevidner Dig, at skjøndt det glæder saare inderlig at give og hjelpe og laane, saa opveier det ikke Bitterheden, naar man siden selv trænger til det, man uden at kunne taale det, har bortskjenket, eller udgivet for

¹ Bispinde Hjorts Søster Christine († 1862, 85 Aar gl.), g. m. Generalrevisor, Justitsraad Døllner († 1840, 89 Aar gl.)

Andre. — Læg dette endelig paa Hjerte, min Dreng, og kan jeg derved frie Dig for mangen af de Sorger, jeg har haft i Kjøbenhavn, i Ribe og selv paa Amager, skal det være mig kjert, og Du vil takke mig for Vinket.*

Biskop Hjort var født 1765 paa Gunderslevholm, hvor hans Fader¹ var Forpagter; men allerede i sit 9. Aar maatte han forlade Hjemmet, idet Faderen ved Misvækst o. l. Uheld mistede sin Formue og paa sine ældre Dage maatte tage juridisk Eksamen. Drengen var da et Par Aar i Aal Præstegaard hos en Slægtning, og derefter fra 1776 i Odense, hvorfra han blev Student 1783.

Sine Forældre og særlig sin Moder² har han sat et kærligt Minde i sine Salmer:

„O gode Gud, jeg takker Dig,
En kjærlig Moder gav du mig,
En god og trofast Fader.
Jeg kender ikke Livets Vei,
Men deres Raad og Lærdom ei
Paa Veien mig forlader.*

„Og naar paa Livets den slibrige Bane
Verdens Forførelse lokkede mig,
Naar jeg, henrevn af Syndernes Vane,
Glemte mig selv og Din Himmel og Dig,
Gud, Du dog ikke mig vilde forglemme,
Dyrebart var Dig mit evige Vel.
I min Samvittighed talte Din Stemme,
Rørte, oplyste og frelste min Sjæl.*

¹ f. 1725, d. 1789.

² Else, f. Holm, f. 1731, d. 1812. Til den førstnævnte Salme havde Hjort formentlig et tydsk Forbillede.

I sit „Levnedsløb“ priser han med nogle af disse samme Ord sin Moders udmærkede og sjældne Klogskab og Sindighed i at advare og formane.

„Blid og fro, skjønt under trange Kaar, henrandt i Odense hans første Ungdomstid.“ Endnu længe efter kunde hans Meddisciple fortælle om de mange Pudserier, den muntre Dreng gjorde i Skolen.¹

Følgende Linier, som Hjort skrev det sidste Aar, han levede, i sin Lovtale over Daniel Rantzau, fortæller om hans Skoletids Idealer: „Saa tidlig, min unge Siel kunde føle og paaskjønne Værdien af, hvad der er got og stort, var Daniel Rantzau den af de Oldtidens Mænd i vort Fædrelands Historie, hvis usminkede Guds frygt og blide Dannished fængslede mit Hjerter, ligesaa ømt som hans mandige Djervhed og stolte Idrætter henreve min Aand til Ærbødighed og Beundring.“

Forresten var Odense Skole dengang i en temmelig maadelig Orden, indtil den ligesaa lærde som dygtige Rektor Tauber kom dertil 1781 og fik Sagerne bragt paa Fode igen. Hjort var dengang i Mesterlektion og var en af hans flittigste og mest yndede Disciple. Han siger om Tauber, at denne „med Faderhaand ledte ham frem paa Vejen til Selvfølelse og nyttig Kundskab“, og skrev ved Taubers Død 1816 et Gravminde, hvori han bl. a. siger:

Saa snildt i hvert et Kundskabsfag
Til Maalet rette Vei han viste,
Kun Grundighed og dyrket Smag
Og stadig Virksomhed han priste.
Hans Spot til daadfuld Anger drev,
Hans Roes til nidkjær Flid henrev,

¹ Dansk Litteraturlidende Nekrolog 1818, Nr. 34.

Hans Ømhed fængslede hvert Hjerte
I Kredsen, hvor den Ædle lærte.

Han speidede med Falkesyn
De Unges Anlæg, Lyst og Nemme,
Hans Dadel traf som Himlens Lyn
Og maatte Last og Kaadhed skræmme.
Men Dydens Spire han med Held
Opelskede i hver en Sjæl,
Og viste grandt, at ædle Sæder
Allene hævde Lærdom, Hæder.

I Odense vandt Hjort sig endvidere en Ven for
Livet: Jens Matthias Lind, hvem han i et Digt 1813
minder om

„De hellige og faste Venskabsbaand,
Der i hine skønne, sorgfrie Barndomsdage
Knyttede os sammen Haand i Haand.“

Lind blev senere Administrator i Rigsbanken og
Ejer af flere Bryggergaarde i København, hvor han
døde 1842, 74 Aar gammel.

Som Student maatte Hjort ernære sig ved Under-
visning, hvilket tog den meste Tid af Dagen, men
han var vant til at arbejde fra den allertidligste Morgen-
stund. Han fortsatte med Iver og Held sine Studerin-
ger og naaede snart betydelige Stipendier og Plads
paa Valkendorfs Kollegium, hvor han vistnok første
Gang saa theol. Cand. Balthasar Giørtz (fra 1803
Sognepræst i Nustrup ved Haderslev), der senere blev
hans meget gode Ven.

Som vi har hørt, var han en flittig Kirkegænger
hos Datidens bedste Prædikanter, der naturligvis nær-
mest var Rationalister, Adler ved Frederiks tyske
Kirke paa Christianshavn, Maurenbrecher ved reformert

Kirke og Bentzon ved Frue Kirke og optegnede til Øvelse, hvad han havde hørt. Han skriver 1818 til Lind om sin Søn Niels: „I Flid og Ærlighed seer du mig som ung i ham“.

Ved Universitetet var „fremfor alle den smagfulde og fortræffelige Moldenhawer ham uforglemmelig som akademisk Lærer“, forøvrigt en Mand af en meget problematisk Karakter. 1788 tog Hjort theologisk Eksamen med Udmærkelse.

En faderlig Ven havde han erhvervet sig i Biskop Balle, der opmuntrede ham til at udgive en Samling aandelige Sange (1790—91), hvilke belønnedes af Selskabet for de skønne Videnskaber. Efter at Balle havde raadført sig med ham og to andre Venner, Edv. Storm og Plum, den senere Biskop i Odense, ned-sattes der i 1791 en kritisk Kommission i Anledning af Spørgsmaalet om en ny Psalmebog. Hjort var næst efter Frimann den, der har ydet det største Bidrag til denne „Evangelisk-Christelig Psalmebog“, og hans Salmer blev optagne uden synderlige Rettelser. Medens Frimanns i Reglen maatte finde sig i at blive om-støbte, gik Hjorts derimod nok saa let gennem Kom-missionens Skærsild.

Vi har et Billede af den unge Kandidat i et Brev fra Holme Præstegaard 3. Juli 1789 til Vennen, Pro-kuratorfuldmægtig Lind: „Faa Dage efter min Hjem-komst kom min Broder¹ hjem. Med ham maatte jeg straks følge til Hyllested, henved 6 Miil herfra, hvor

¹ Frederik Christian Hjort (1760—1820), Præst i Hyllested fra 1789, g. m. Karen Bagge (1758—1840) fra Holme Præstegaard. „I sin lange Studentertid dyrkede han mere Muserne end alvorlige Studier“. Udgav Digte, Anekdotsamlinger m. m. af meget tvivl-somt Værd. A. Jantzen: Biog. Leks.

du veed, at han boer, og der var jeg aldrig nogen Dag hjemme, men rundt om fra den ene Præste- eller Herregaard til den anden. Denne Omflakken, som Du vel kan vide ikke er ubehagelig for mig, er den sande Aarsag, hvorfor jeg ikke har skrevet. I Gaar Aftes kom vi her igjen, og nu staaer jeg allerede her i Dag, saa snart jeg har drukket The, og fortæller Dig det, som Du desuden veed, at den jydsk Luft slet ingen Indflydelse har havt paa mig i Henseende til mit Venskab, dette alene fraregnet, at da jeg paa Landet altid er muntre og mere levende, saa er mit Venskab for dig ogsaa raskere og varmere. Havde jeg hans Velvished Hr. Lind hos mig i dette Øjeblik, saa skulde jeg til Bevis paa mine Ords Sandhed kaste Dig paa Gulvet imellem det Læs af Dynen og Puder, som jeg i Gaar Aftes maatte tage af Sengen for at kunne naae Bund, da Du veed, at jeg ikke gider ligge blødt. — Forresten maa du intet Nyt vente fra mig uden dette ene, at jeg er saa ilde tilfreds med min Broders Giftermaal, som nogen kan være, og det af bare — bare Ærgrelse, fordi jeg næsten mistvivler om nogensinde at faae saa knøv og godlidende og i de fleste Henseender fortræffelig en Kone. — Vor Herre veed, hvor mit Skib skal lande eller — Gud forbarme sig over mig sølle Stakkel — eller strande, naar Radden engang kommer til mig.“

Han blev et Par Aar efter, 15. Maj 1792, gift med Kammermusikus Schjørrings 17aarige Datter, Marie Poulina. Hjort havde da allerede boet et halvt Aar paa Amager som Præst i Taarnby og havde ved gode Venners Hjælp faaet Hjemmet ordnet paa det bedste; han havde tænkt paa alt, selv paa at kunne præsentere sin unge Kone en Høne med Kyllinger til Bryllups-

dagen. Den første Sommer og Vinter levede de stedse med at se Fremmede hos dem og være iblandt Fremmede, næste Sommer var roligere,¹ 19. Juli 1793 fødtes Sønnen Peder.

Ægteskabet blev meget lykkeligt. Af de 9 Børn, 7 Sønner og 2 Døtre, blev flere dygtige, ansete Mennesker.

Biskop Hjort omtaler i sine Breve sin Hustru som den søde og elskelige. Et Glimt af hende finder man sikkert, naar Hjort i et af sine Skrifter² udtaler: „Vore Hustruer, som vaage med Æmhed over Tugt og Guds-frygt og Agt for Religionens Helligdomme, ville i det mindste sikkert med tung Sørgmodighed høre et Bud, der befalede dem at helligholde Nadveren, ikke naar deres huslige Omstændigheder stemte især deres Sjæle til Andagt, men efter Almanakken.“ Forøvrigt behagede Provst Gutfelds klingende Veltalenhed hende, og den smukke Frue blev overhovedet ikke sin Mand en Støtte overfor hans svage Sider. Efter Biskoppens Død sammenlignes hans Enke i Rektor Thorups Digt med en Epheu, der snoede sig om den stolte Egs Rod. I sit Hjem var hun flittig og tarvelig, men hun holdt af at vise sig med Anstand udenfor Huset, og senere omtales hun i Ribe som en smuk, korpulent Dame, der ganske havde den københavnske Selskabstone og lette, livlige Conversation.

1791 var Hjort bleven residerende Kapellan i Taarnby paa Amager, hvor, blandt mange andre, Digterne Storm og Riber jævnlig kom i hans Hus og forelæste deres Arbejder; Peder sad da under Bordet med foldede Hænder og hørte med største Rolighed paa

¹ Medd. af Frk. Anna Hjort.

² Recensionen over Biskop Boisens Plan osv.

de Fremmede. Storm og Riber spaaede, at han vilde blive en stor Skribent. Generalkrigkommissair Lange, Kastrupgaard, kom ogsaa meget hos Hjort's, hvor han ofte spillede Tokodille, der først gik rigtig godt, naar Familiens lille Hund, Titine, sad inde paa hans Bryst mellem Linned og Vest og stak Hovedet frem.¹

1796 blev Hjort anden residerende Kapellan ved Holmens Kirke, hvor han yderligere blev forfremmet, saaledes at han 1804 blev Sognepræst og Holmens Provst. Han tog sig her samvittighedsfuldt og dygtigt af Fattig- og Skolevæsen og skrev i disse Aar en Række Bøger, deriblandt flere med aandelige Sange for forskellige Stænder, og 1806 „Recension over Biskop Boisens Plan til Forbedring ved den offentlige Gudsdyrkelse“. Hjort imødegaar heri aldeles bestemt dennes Ritualforslag. Han ønsker vel Reformer, men afgjort ikke de foreslaaede. Saa er det gamle bedre, thi Ritualets Bønner og Formularer er „mandige og kraftfulde“. Han slaar stærke Slag for Prædikenen; naar Folk er kede af den, er det, fordi Prædikanterne snakker for meget paa Prædikestolen og keder Tilhørerne ved usammenhængende og ustuderede Foredrag og ved uinteressant Ordgyderi. Det gælder om et Foredrag med Liv, Anstand og Orden. Folk vil end have Kristendom, men i smukke Foredrag og med Tankefylde.

Selv om Hjort oftere var i Pengeforlegenhed, var han dog som Sognepræst en lykkelig Mand, som han udtaler det i sin Afskedsprædiken: „Og nu end et Ord til Dig, du kjære Holmens Menighed! Den Yndest, jeg nød, og den Godhed, jeg har oppebaaret iblandt Eder, er og bliver mig uforglemmelig. Thi mit Hjerte giver Eder det Vidnesbyrd i Afskedsstunden, at Tid

¹ Medd. af Frøken Anna Hjort.

og Aar ikke trættede Eders Velvillie, og at Landets Trængseler formindskede ikke Eders Gavnildhed. Der vare tvertimod Flere iblandt Eder, som med vennehuld Omhu forøgede deres aarlige Gaver, da min tiltagende Familie og Tidens Dyrhed forøgede mine Udgifter. End ved min Skilsmisse fra Eder har jeg modtaget Prøver paa forekommende Venskab og ædelmodig Hjælpsomhed, som jeg evig skal erindre.“ — Et Portræt af Hjort fra denne Tid hænger i Holmens Kirkes Sakristi.

Hjort kunde ogsaa takke A. K. Holm, der samtidig var Præst ved Holmens Kirke: „for 14 Aars glade Samfund, for ærlig og kyndig Deeltagelse i Embedets Byrder og for den broderlige Opmuntring og de fro Timer, dit usminkede Venskab og din livlige Omgang forlenede mig“, ligesom Holm endnu længe efter mindedes hine 14 lykkelige Aar.

Den ældste Søn blev den bekendte Sprogmand og Kritiker Peder Hjort. Følgende lille Hændelse fra dennes allerførste Skoletid giver et Billede af den myndige Fader:

En Dag, da Peder gik til Madam Munholdts Skole, legede nogle Drengene paa Gaden og kom til at slaa Vinduerne ind hos en Kældermand, der opbragt foer ud, og da han ikke saa andre end Peder, antog han ham for den skyldige og gav ham et Par dygtige Kindheste. Da Drengen kom hjem og fortalte Faderen det passerede, blev denne saa forbitret, at han, iført sit præstelige Ornat, gik til Kældermanden og talte ham i den Grad til, at Peder, da han næste Dag gik til Skolen, havde den Triumf, at Kældermanden stod i sin Dør og gjorde ham en ydmygende Undskyldning.¹

¹ Medd. af Frk. Anna Hjort.

Hjorts ældste, 10aarige Datter Nikoline er det, der omtales i efterfølgende skælmske Brev til hans Hustru 9. Juli 1806:

„Velsignede Line! Jeg besøgte din Moder og saae der vor Nynne, som befinder sig vel, i Gaar ved Middagstid. Men i Morges var jeg nær kommet i en slem Forlegenhed. Granberg fortalte mig nemlig i Gaar, at det vilde blive ham umuligt at frisere mig i Dag, da han som Bankens Mand nødvendig skulde være tilstede paa Amager ved den aarlige offentlige Opbrændelse af Bankosedler. — Der stod jeg i en Maade. Jeg havde fornemme Skriftebørn, deriblandt min Kommandør Berger.¹ Jeg kunde altsaa ikke blive borte, men hvorledes nu blive pyntet? Du veed, at Byens andre Haarskjerere ikke forstaae at rulle mine Bukler op paa Granbergs Viis. Jeg maatte altsaa udtænke noget Andet, og det lykkedes. Jeg gik ud i Byen til et ungt, smukt Fruentimmer, som jeg formodede maatte have lært dig Kunsten af. Jeg var saa ræsonabel at tilbyde hende en heel Rigsort, naar hun vilde og maatte møde i mit Huus i Morges Klok. 8 og pynte min Nakke. — Hun fandtes villig dertil, mødte virkelig, og jeg var rundhaandet nok til at fordobbe Haarskjererlønnen, saa hun modtog tre Mark i nye blanke Toskillinger og endda oven i Kjøbet — tænk engang — et Kys i Tilgivt. — Kan Du nu gjette, hvem dette Fruentimmer var? Om du kan gjette paa nogen anden, veed jeg ikke; men dette veed jeg, at din Datter Nikoline var Sekundant paa dette Tog, der maatte foretages saa usædvanlig tidlig,

¹ formentlig J. H. E. Berger, † 1809, 52 Aar gl. Chef for det franske Orlogsskib „Dantzick“.

og din Søster Sofie var min smukke Haarskjerer . . .
Gud velsigne søde Pige! Din

Viktor.“

Hjorts eneste Udenlandsrejse beskriver han i et Digt, som han skrev i København 9. August 1807, altsaa ganske kort før det engelske Røveroverfald, til sin Ven Hans Leerbech.¹

Nu jeg i Selskab med min egen gode Smith²
Har seet Ramløses vidtberømte Dal,
Og smagt dens Kildes haarde Vand,
Har seet de Svenske sindig gyng sig
Paa myge Bænke i en vakker Sal,
Og under Guds den aabne, skyefrie Himmel
Har seet og stirret paa den Folkestimmel,
Der traver, halter, gaaer og lufter sig
I skyggefulde Gange, om det Kildevæld,
Hvoraf de Alle haabe Sundheds Held —
Slukt er da denne Sorg,
Og jeg har været udenlands.

Jeg har i Aar ved Sjællands syndre Kyst,
Med reen, ublandet, patriotisk Lyst
Beskuet og beundret ret af Hjertens Grund
Den stolte Møens Klint og Liselund,
Hvorom man sige kan med Skjel,
At Kunsten og Naturen stride
Paa dette yndefulde Sted,
Om hvo der mest kan trylle Sind og Sands,
Calmettes³ hele Pragt og Herlighed
Jeg saae ved Siden af min Broder Kristian.⁴

1811 blev Hjort Ridder af Dannebrog og Biskop i Ribe ved Biskop Middelboes Fratræden. Denne var

¹ f. 1774. Sognepræst i Ringe 1. Maj 1807—34.

² H. P. Smith, Revisor, Justitsraad, † 1826, 81 Aar gl.

³ Familien de la Calmette ejede Liselund 1792—1821. Den første Besidder anlagde den store, smukke Have.

⁴ Chr. Hjort, 1756—1835, † som Cancelliraad og ftv. Birkedommer i Førslev.

nu 81 Aar gammel, og i de senere Aar havde Stiftsprovst Koefoed visiteret Kirker og Skoler paa hans Vegne. Middelboe, der var meget yndet af Stiftets Præster for sin Humanitet og Omhu for deres Vel, havde ikke været nogen fremragende Prædikant; en Tradition¹ beretter, at hans Svigerinde udtalte sin Glæde over den gode Plads, hun havde i Domkirken: hun kunde fra den se hans skønne Gestalt, men ikke høre, hvad han sagde. Om Bispeskiftet bemærker Pastor Junghans i Andst følgende i sin liber daticus: „Vor elskede, gamle Biskop nedlagde i Foraaret sit Embede“ og tilføjer om Hjort: „Han er 46 Aar gammel, altsaa i sin kraftigste Alder, saa at Stiftet kan love sig meget af ham.“

Med en talrig Børneflokk, 2 Døtre og 5 Sønner, hvoraf de yngste kun var 4 og 1 Aar gamle, flyttede Hjort til Ribe. Peder var lige bleven Student og blev i København for at studere Jura. Han boede hos sin Mormoder, f. Rose,² Enke efter Kammermusikus Schiørring.

Hjorts flyttede til Ribe paa en for Landet meget alvorlig Tid. Fra Efteraaret 1807 havde det udplyndrede Danmark—Norge som Napoleons Forbundsfælle været i Krig med England. „Tiderne ere bedrøvelige og Udsigterne hel mørke“, skriver Pastor Junghans i Maj 1811. Næste Aar tilføjer han: „Dyrheden paa Livets Nødvendigheder har taget til Et forfærdeligt Uvejr truer nu det nordlige Europa, Napoleon vil

¹ Meddelt af Frk Christine Daugaard.

² Som meget smuk og begavet Skuespillerinde var hun i sin Ungdom bleven bortført af den udsvævende Grev Danneskjold Laurvigen og betraadte derefter aldrig mere Scenen. Hun døde 1819 som agtet Borgerkone i sit 74. Aar.

circere Rusland til at lukke sine Havne for England. . . . Tiden bliver alt mere besværlig. Skatterne forøges stærkt. . . . Det synes for Menneskets Øie, at Danmarks lykkelige Dage have været — ere forsvundne — komme aldrig tilbage. . . . Hvorledes Udsigterne ere for Fremtiden for os, staaer ikke til at beskrive anderledes, end at de ere saare bedrøvelige“, og han fortsætter i Begyndelsen af 1813 efter Statsbankerotten: „De fiendtlige Skibe bortfiernede sig kuns for kort Tid, dog bleve saa mange i de Svenske Havne, som udfordredes til at forstyrre vor Seilads paa Norge især. — Landet sukker under immer større Besværligheder. Med Aarets Begyndelse den 5. Januar udkom en Forordning, hvorved Pengevæsenet ganske forandredes. Megen Forvirring fulgte med denne i enhver Oeconomie, Gud allene seer, om Følgen deraf skal være til Landets Gavn.“

En Flytning med en stor Familie var vidtløftig og bekostelig; uvurderlig var derfor den Hjælp, som Barndomsvennen, Administrator ved Depositokassen, J. M. Lind, ydede Hjort her som mange Gange før og senere. Ikke destomindre saa Biskoppen sig kort efter sin Ankomst til Ribe nødsaget til at laane 1000 Rdl. N. V. hos Stadshauptmand Kellinghuusen i Odense, hvem han lige forinden havde besøgt, da Familien paa Overrejsen tilbragte en Dag i denne By. En yderligere Gæld var 600 Rbd. Sølv hos Sjællands Stifts geistlige Enkekasse.¹

Paa Rejsen traf Biskoppen forøvrigt i Korsør en

¹ For denne Fordring var der Pant i Naadsensaaret ved Bispembedet i Ribe; dette blev dog ikke nogen lovformelig Pant-hæftelse, da Omskrivningen ved dette ikke var tinglæst ved Ribe Bytingsret.

Slægtning, der havde taget en engelsk Prise, hvormed „Ribe Stiftstidende“ meddeler følgende:

Nyborg, 15. Oktober. En Convoi sydfra, som igaar laae til Ankers under Houg, lettede imorges med stiv Kulling af S. S. V. og stod nordefter. Kl. 12 $\frac{1}{2}$ var den Sprogø passeret; ved Solens Nedgang var den ude af Sigte. Saavidt formedelst disig Luft kunde skiønnes, bestod den af 210 Coffardieskibe, dækkede af 4 Linieskibe, 1 Fregat, 2 Cutterbrigger og 3 armerede Skibe. Af denne Convoi har Maanedslieutenant Holm med et armeret Fartøi udtaget en Galease, kaldet Waldmann, drægtig 50 Læster, ladet med Hamp, Blaar og Olie og besat af en Midshipmann og 5 engelske Matroser. Skibet er opbragt til en sikker Havn og den engelske Besætning afleveret til vedkommende militaire Øvrighed.“

Biskoppen fortæller selv om Rejsen i følgende Breve til Lind fra Odense og Ribe:

„Nei, Jens Mathias! Din Faders Sted kan jeg ikke lide, saa opsmurt, som det nu seer ud. — Det er ikke det Huus, hvor jeg sprang om som Barn med den dobbelte Dør, hvor jeg klyngede mig saa tidt over den nederste Halvdør. — Jeg seer ikke tiere til det, naar jeg gaar forbi. Forresten blev jeg barnlig glad, da jeg saae gamle Kellinghuusen og hans brave Kone og Emilie Holmer, nu Iversen, ligesom i gamle Dage; men det, der endnu her i Odense har glædet mig allermest, var, at Hunnerup sagde til sin Kone, da jeg kom ind: Det er Viktor! — Beskrive den Følelse, der strømmede til mit Bryst, da jeg hørte mig saa kaldet i Odense — kan jeg ikke —.

Du seer altsaa jeg er her, din Gal! og er frisk med alle Mine. — Tusinde Tak for Karetten, end mer for

dit Venskab. Hvormeget jeg i Kjøbenhavn har paa-skjønnet det, hvad jeg følte ved at see dig sidste Gang i Rooskilde, hvor tidt jeg har tænkt med høi Glæde paa dig her, paa Nørregade og vor Ven paa Byskriverens Gaard, tør jeg ikke ved at sige Dig. — Hvem finder jeg i Jylland som min Jens Mathias eller som min Hans.¹ — Nu er det mig tidobbelt kjert, at Jens Brøder er i mit Huus. —

Vor Overfart til Nyborg var meget langsom, men ellers ikke ubehagelig. Veiret var smukt, Nætterne ikke kolde, thi det varede fra Tirsdag Morgen Klok. 9^{1/2} til Onsdag Morgen Klok. 6, og min Fætter, Lieutenant Holm, som var kommet til Korsøer med en Prise — geleidede os over Vandet.

Nu Gud være med dig, gode, trofaste Broder, kys din Hustru fra mig! Fra Ribe meer! Provst Gottschalk² besøger jeg i Dag. —

Din

V. K. Hjort.

Odense Præstegaard, d. 18 Oct. 1811.*

„Ribe, d. 26. Oct. 1811.

Kjæreste Ven!

Fra Odense til Ribe gik Reisen heel vel indtil de to sidste Miil herfra, da vi fik Regn, hvilket gjorde min gode Kone, som var belæsset med din Navne,³ saa meget slettere i Humør, da hun naede vort gamle Hotel. — Om det skriver jeg kun, at det er daarligere end jeg havde ventet. — En anden Gang mere. Naar

¹ Sikkert Revisor H. P. Smith

² Mag. H. J. Gottschalk (1741—1816), Præst v. Graabrødre Hospital i Odense 1778—1816.

³ Jens Mathias Lind Hjort, f. 1810, cand. theol. 1839 n. c. † 1847.

Auktionen over min Formands Tøi er forbi, og jeg bliver Herre over Gaardens Værelser, haaber jeg det bliver bedre.

Men allerslettest staaer det sig med mine Finantser. Reisen slugte næsten, hvad jeg havde tilovers, her gaaer mange Penge til og det lader ikke til, at jeg faaer en Skilling af min Stoel førend i Februar. En Tjeneste kræver jeg derfor af dig, min gamle Ven, og det er, at du skal give Peder 100 r , hvoraf han skal betale 72 r 12 s til Dahll for 9 Specier, han overlod mig til Fragt for mit Tøi og bruge de overskydende 29 r til Pakning og Kørsel etc. ved mit Tøi, naar det skal gaae fra Kjøbenhavn. Tak for din Overbærelse og din Hjælpsomhed den uheldige Mandag, jeg forlod Byen. Tak for al din Godhed. Jeg kan ikke gjen-gjælde den. Kan jeg kun holde Helbredet i min fugtige Bolig. — Alt seer heel maadeligt ud for mig for det første. Jeg skal ærlig gjøre, hvad jeg kan for ei at ligge under. Med Dokter endte jeg i Kjøbenhavn. Med Dokter har jeg begyndt i Ribe, da min gode Niels¹ maatte gaae til Sengs, det første vi kom og har ligget siden. — Vi andre ere temmelig raske. Jeg har hidtil været mere Pakkarl end Bisp og havt den Glæde, at hvad jeg har aabnet hidtil, var godt konserveret. Mit smukke Stykke over 2den April og 2 Spølkommer var det eneste af 16 Kasser, som er synderslaaet. Men mange skrøbelige Kasser er og tilbage. — To af dem, Kasser med Porcelain, vare hele. Den tredie staaer endnu i Kolding tilligemed et Par andre Skabe og Sengsteder, som gik løse, har lidt ubeskriveligt. — Nu Gud være med Dig. — Hils

¹ Niels Schiørring Hjort, f. 1798, † 1842 som Sognepræst i Tommerup.

alle Dine. — Kys din Kone fra mig og lad mig snart faae Brev fra Dig, som vil være en Trøst for Din
V. K. Hjort.“

Ikke længe efter døde Biskop Middelboe. Hans fortræffelige Enke levede endnu i mange Aar i Ribe.

„Ribe, 4. December 1811.

Gode Jens Matthias!

Jeg lever her ved det Gamle, vi ere alle raske. Mutter har travlt med at sye og pynte Værelser. Jeg mangler ikke Arbeide ved mit Pult. I Søndags prædikede jeg, og medens jeg var i Færd med at slutte, sagde min Formand ogsaa Amen, lukkede sine Øine og pikkede af. — Han skal begravnes paa Tirsdag, og jeg har skrevet de første Vers i Ribe over ham. . . . Jeg har saare travlt; thi Posten gaaer knapt, det er udlagt paa jydsk, snart.

Din V. K. Hjort.

Bed Peder tage et Par Pund Chokolade med til min Kone til Julen. — Jeg favner Dig.“

Biskop, Dr. theol. Middelboe begravedes 10. December her¹ paa den nye Kirkegaard: „Hans Jordefærd feiredes og hans Minde hædredes ved en næsten talløs Almeenheds uopfordrede Nærværelse i denne Anledning; ei allene Byens indbudne baade geistlige og verdslige Embedsmænd og Honoratiores ledsagede denne vor bortvandrede Olding til sit Hvilested, men en betydelig Deel af Omegnens uindbudne Geistlige indfandt sig ved denne Leilighed og deeltog i en Sorg, der ei var indskrænket til vor Bye, men vel gik

¹ Ribe Stiftstidende 13. Decbr. 1811.

ud over det hele Stift. — En høitidsfuld Stilhed, en inderlig følelsesfuld Opmærksomhed paa vor Stiftsprovst, Dr. theol. Koefoeds skønne og rørende Tale ved denne Sørgefest, som uden Undtagelse stod præget i hver en Mine af dette saa blandede Publikum, var næsten et ufeilbarligt Bevis paa en almindelig Deeltagelse i det lidte Tab. Sørge-Sange, forfattede af den Bortvandrede Eftermand, vor nuværende Biskop Hjort, bleve afsiungne før og efter Talen af 6 hvidtklædte unge Piger, og en Egekrands flettet og henlagt paa den Afdødes Gjemme af Biskop Hjorts yngste Datter,¹ den 6-aarige Nanna.“

Biskoppen i Ribe boede den Gang i Puggaardsgade, hvor den nuværende Postgaard havde været Bispe-sæde fra Brorsons Tid. Her i Taarnborgs 3 Etager og Udbygningerne med deres vidtsprede Lokaler indrettede Bispenden nu Hjemmet efter Tidens Stil.

I Biskoppens Studereværelse, paa første Sal ud til Gaden, var der paa Væggene Kobberstykker, der forestillede Hædersminder fra 2. April, Cort Adellers Søslag og Billeder af Kongen, Dronningen og Kronprinsessen samt et Speil i Mahogniramme. De tre Vinduer havde Sirtseskappegardiner. Foruden Skrivepult, Skrivebord og en liden Boghylde med Skab var der en brunmalet Ottoman med Stole og 3 Spilleborde, hvortil der i et Skab andetsteds i Tidens Løb samlede 26 Spil Kort (endvidere 4 Spil Tarokkort, en Gnavpose med Brikker og et Tokodilbræt med Brikker og Terninger). Endelig var der 5 sølvbeslagne Piber med mange Rør, en Servante samt et Hjørneskab og 5 Spyttebakker.

¹ Nanna Hjort, f. 1805 (g. 1834 med Justitiarius i Viborg, C. N. Tang) † 1876.

Biskoppens Bibliotek, hvoraf en stor Del var i Bogkammeret, indeholdt de sædvanlige theologiske Bøger. Af danske Forfattere var selvforstaaelig Bastholm stærkt repræsenteret, Balle og Guldberg hver med et enkelt Bind. Af historisk og filologisk Literatur var der meget lidt, af juridisk næsten intet, af topografisk blot nogle Bind, deriblandt 2 Eksemplarer af Terpagers Beskrivelse af Ribe. Af Skønliteratur Baggesens Rimbreve, Reenbergs poetiske Skrifter, Reins Digte, Wielands Schriften og Klopstocks Messiede, Rousseaus Bekendelser og Feldings Tom Jones paa Dansk, endvidere omtrent 100 Bind danske og tyske Tidsskrifter.¹

I Stuen laa Dagligstuen og Salen, hver med 4 Vinduer og adskilte ved en Slags Entré. I Dagligstuen var der Birketræs Divan med 12 Stole med Hesthaars Betræk, flere Theborde og et Sybord, et Hjørneskab med Kopper, paa Væggen et Spejl i forgyldt Ramme og et stort Kobberstykke; Gardinerne var af hvidt og blaåt Lærred, og under Loftet hang en Glas-Lyselampe.

Paa Gangen, hvor der stod et brunmalet Fløjspisebord, var der Glaslampe under Loftet og paa Væggen flere Billeder, deriblandt et Kobberstykke, forestillende Slaget 2. April 1801.

I den store Sal var der en Kanapé og 12 Stole med rødt Taftes Betræk (og rødtribet Lærreds Overtræk) samt hvide Cambricgardiner med røde Silkekapper og Frynser. Der var Glaslysekroner og to Glaslampetter med forgyldte Arme, to Spejle med Mahogniramme, Konsolborde og Potpourrikrukker. Paa Gulvet et stort tyrkisk Gulvtæppe. Af Møbler var der endnu kun to Spilleborde. Foran den 3-Etages Kak-

¹ Efter Auktionskataloget var der ialt ca. 1100 Værker.

kelovn en Skærm med Mahogni Ramme og endelig 2 Spyttekrukker.

I alle Sovekamre, undtagen hos Børnene, havde man Himmelsenge, der i Frøkenens Kammer var blaa-malet med rødtribet Omhæng og Tæppe; Forældrene havde et stort Himmelsengested af Egetræ, hvidmalet; Omhæng, Kappe, Tæpper og Gardiner var af Møbel-sirts.

Husholdningen kunde naturligvis ikke være lille; der var-en Snes Mennesker daglig, deriblandt 2 Tjenere, en til Familien og en til Bispens Tjeneste; der var selvfølgelig ogsaa Landhusholdning med 6 Køer, foruden et Par Heste. Biskoppen var jo født paa Landet og fik det Ry, at hans bedste Morskab var at fodre sine Høns og Kyllinger. Hønsegaarden var ved et lavt Stakit skilt fra en smuk Forgaard, en regelmæssig Firkant med 4 dejlige, store Lindetræer. Haven var kun lille, der var et Par Blomsterbede, nogle faa Frugttræer, deriblandt et gammelt Pæretre og et smukt Lindelysthus. Opad den nuværende Havestue slynger sig endnu en Vinstok, som Biskoppen plantede i 1816. Det bedste i Haven var en Buegang af Hasler, plantet af Biskop Bloch, hvilken dækkede Plankeværket ind til Stiftamtmandens Have.

Et lykkeligt Familieliv blev der levet i dette Hjem med de mange Børn, hvoraf 4 ved Ankomsten var under 10 Aar. I Juleferien var ogsaa Peder hjemme. Biskoppen tilbragte mange glade Øjeblikke ved sin Pult, naar han skrev sine Vers. Her stod ogsaa Niels, hans kæreste Barn, flittig og arbejdede; efter at han senere som Student var kommen til København, indtog den yngre Broder Sigfred hans Plads. Men ellers følte Hjort sig ensom i Ribe og savnede altid

sine gamle Venner. Han berører dette i sin Tale ved Passionskoncerten Langfredag 1813, som han helligede „Mændene Jens Mathias Lind, Hans Schmith, Herman Baagøe“, den sidste var Universitetsbogholder;¹ til disse 3 har han altsaa særlig været knyttet i København: „Forskjelligt Kald virker en sørgelig Skilsmisse. Fædrelandet vinker de Forbundne til at arbeide og stifte Nytte i fjern Afstand fra hinanden. Da hindres den fortrolige Meddelelse, da ophører den vennehulde Omgang. Vi kunne nu ikke længere see os glade i vor Vens milde Øie, ikke længere med Velbehag lytte til hans bekiendte Røst. De døde Bogstaver maa vi betro vore Følelser, ved Erindringens Hjelp maa vi nyde den fraværende Elskte, og naar Hjertet dybt og levende føler hans Savn, da maae vi lade Indbildningen hentrylle ham i vor muntre Familiekreds eller i vort rolige Lønkammer og søge at stille vor Længsel ved Haabet om snart igjen at see og favne ham.“

„Naar Du vidste“, skriver han 6. Decbr. 1816 til den meget lidet skrivende Lind, „hvor aldeles reen jeg staaer, som Mand, mellem alle Mændene her i Ribe, og at jeg ikke har fundet een eneste, som jeg ret kan glædes ved at være i Stue med, som Menneske eller fortrolig Ven, i hele Byen, saa vilde Du endog af blot Deeltagelse stundom oplive mig med nogle Linier.“

De to Mænd, til hvis Selskab Biskoppen nærmest skulde være henvist, var virkelig ogsaa overordentlig utiltalende, nemlig Brødrene Stiftsprovst og Stiftamtmand Koefoed. Om den første, der senere blev Biskop i Ribe, er der udtalt,² „at det var den alminde-

¹ Død 1829, 62 Aar gammel.

² Af L. Koch i Biogr. Leks.

lige Mening, at han ikke var den rette Mand paa en Bispestol. Han var hverken lærd eller begavet som Taler, og hans Levned ansaaes ikke for uaddeleligt.“ Han var stor og svær med gulgrønne Øine, der skelede hvert til sin Side. Forholdet mellem ham og Biskoppen var altid køligt. Koefoed forklarede senere, at dette skyldtes Bispens noget overdrevne Fordringer om Subordination, f. Eks. at Hjort var bleven fornærmet over, at Koefoed første Gang mødte hos ham i Frakke, hvilket Koefoed ikke havde tænkt, at Hjort vilde finde stødende, da de var gamle Universitetsvenner.

Stiftamtmanden var en lille, spinkel og bleg, gammel Mand med livligt Ansigt og slebent Hofmandsvæsen. Han blev 1822 suspenderet for Underslæb, men døde, før den fældende Dom var afsagt.

Rektor, Professor Hanssen entledigedes 1814 paa Grund af Alder og Svagelighed. Hans Efterfølger Thorup var en dygtig og brav Mand, med et smukt og intelligent Ydre, men han var forarmet, forgældet og melankolsk.

Den venlige Borgmester Heilmann¹ med sit smukke Apostelansigt var altfor blød og eftergivende som Politiebedsmand og Dommer og blev senere efter egen Begæring i 4 Aar dispenseret fra sit Embede paa Grund af Kasseuorden.

Gudstjenesten, som den holdtes i Ribe, tiltalte ikke Biskoppen. Han skriver til sin Søn Niels 8. Novbr. 1817 i Anledning af Reformationsfesten: „Det var den første, ret høitidelige Gudstjeneste, jeg har bivaanet i Ribe.“ Præsterne Satterup og Lindberg var forøvrigt

¹ Borgmester i Ribe 1812—30, † 1840, 68 Aar gammel, som Byskriver i Varde.

brave og fromme Mænd. Den første, der sad i meget smaa Kaar, havde ikke store aandelige Gaver; den sidste, der talte utydeligt paa Prædikestolen, var i Omgang noget trættekær. Biskoppen selv prædikede ofte i Byens to Kirker. „Domkirken kunde han dog ikke ret blive fortrolig med, idet han talte for høit.“¹

Lind betragtede straks Vennen som tabt ved dennes Forflyttelse fra København; at skrive mange Breve har sikkert heller ikke ligget for ham, hvem det ikke faldt helt let at skrive orthografisk rigtig.

„Ribe Bispegaard, d. 28. December 1811.

Kjæreste Ven!

Jeg har ynket Dig, gode Lind, da jeg læste, at vor Boelsmann døde. — Jeg følede, at det maatte være et stort Tab for dig, og jeg frygtede tillige for, at hans Dødsfald vilde forøge dine Arbeider og Bryderier, som jeg af mange Aarsager vilde have dig skaanet for saa meget som muligt. — Hvad Du skrev over din Ven var smukt, og hvad som endnu er bedre, sandt. — Min Kone, som jeg læste det for, sagde: Ja, han skriver altid fra sit gode Hjerte og saa gaaer det igjen til Hjertet. Du veed, hun smigrer ligesaa lidt som jeg, og altsaa kan Du være fornøiet med den Dom. Naar Du ellers vil have noget gennemseet af hvad Du skriver med Hensyn til Ortografie eller Punktering, saa kan Du trygt kalde min Peder, thi han er allerede temmelig korrekt i det Kapitel. Er han Dig for ung, saa gaae til Herman Baagøe. Det er en honnet Mand, som baade elsker og agter Dig. — Men saa fornøiet jeg var ved hvad Du skrev over vor fælles Ven, saa surt saae jeg til et andet Udtryk i dit

¹ Frost: Ribe Domkirke.

Brev. Du kan sagtens ikke begribe, hvad det er for noget, men jeg skal overbevise Dig om, at det var i det mindste meget ukorrekt. Prøv engang paa, naar Du ret er i Lune og skriv saa nysseligt og saa varmt et Brev til salig Boelsmann, og see til, om Du faaer mere Svar end bag paa min Haand. Nei, allerede i Holbergs Tid var det jo en vitterlig Sag, at fra Paradis til os var nu fast ingen Fart. — Men til og fra Ribe gaaer der maare Post 7 Gange om Ugen, og dog skriver du om mig og Boelsmann i dit Brev, at *du har mistet to Venner paa engang*. . . . Til ydermere Bevis paa, at jeg er lyslevende, paalægger jeg dig herved strax at gaae til din Ven Veile og bede ham see paa min Gaards Tegning, om ikke, naar Taarnet blev revet ned, en god og beqvem Trappe der uden for kunde anlægges ved at opbygge paa det Sted igjen en firkantet Udbygning med afrundede Hjørner. Vilde den gode Mand gjøre mig en Tegning dertil i Begyndelsen af Aaret og sende mig den ved dig, skedte mig en betydelig Tjeneste. . . . Jeg favner Dig gode Dreng, med de varmeste Ønsker for dit Vel . . . og jeg er din levende og hengivne

V. K. Hjort.

Jeg forlanger kun at Trappen i din nye Bygning skal lede til en 2. Etage. Men en Nedgang til Kjælderen maa anlægges under Trappen.“

Men savnede Bispen saa haardt sine gamle Venner, saa fornyedes netop nu i Stiftet et Venskab, som blev Forældrene og den snart 16-aarige Nicoline til megen Glæde. 23. Januar 1812 var Biskoppen paa Visitats paa Haderslevgnen og skrev følgende i liber daticus: „Visiterede i Nustrup Kirke. En talrig Ung-

dom mødte og gav tilfredsstillende Svar. Præst Hr. Gjørtz holdt en grundig og opbyggelig Prædiken, saa at jeg med særdeles Glæde udførte min Embedsforretning. Den Algode velsigne fremdeles den værdige Religionslærers idelige Bestræbelser.“

Pastor Balthazar Giørtz, der var Søn af en Parykmager i Kolding, i hvilken By han gik i Skole, var 8 Aar ældre end Biskoppen, der blev Student, samme Aar som Giørtz blev Candidat 1783. Længe var de ikke samtidig i København, og højst rimelig skriver Bekendtskabet sig fra, at de begge havde Valkendorfs Collegium, som Giørtz fik 1783. 1787 blev han residerende Kapellan i Ringkøbing, 1793 Præst i Grimstrup og Aarre og 1803 i Nustrup, hvor han døde 1821. Hans Hustru var Datter af Købmand P. Høxbro i Kolding. Ægteparret havde fem Sønner og en Datter, Anna Beate, der var født 1795 og altsaa jævnaldrende med Nicoline Hjort, hvis bedste Veninde hun blev og den eneste, hun blev Dus med i Ribe i en lang Række Aar; i Dage, ja Uger kunde hun være i Besøg i Bispegaarden.

Den vakre Præst, der i Ringkøbing havde været en „yndet Lærer i de akademiske og borgerlige Videnskaber“, havde i 1809 i Nustrup i Forening med den største Part af Sognet indført den evangelisk-kristelige Salmebog, som Lundsbeek og Bek (Byer, som hører til Nustrup Sogn) klagede over — endog til Kongen. Fordi de ikke opnaede noget, standsede Folk i Lundsbeek — som en Slags Fortrydelse — deres Levering af Mælk.¹

I Nustrup Præstegaard hos „min Giørtz“ tilbragte Biskoppen og hans Familie i Aarenes Løb mange

¹ Nustrup Sognekrønike, medd. af Pastor Weiland.

glade Timer. Den lille Præstekone, hvis Kælenavn var „Lidt og Godt“, var Gæstfriheden selv; hendes Hus straalede af Renlighed, og paa hendes Bord fandt man lutter velsmagende Retter. Præsten var Haveven og dygtig Landmand. Biskoppen var lykkelig, naar han sad i den smukke Præstegaardshave med sin Hustru og Datter paa Bænken under de høje Linde. I Selskaber kunde Giørtz være but og stiv, men drejede Talen sig om Sandhed og Retfærd, Landets og Kirkens Gavn, var han dog vel skaaret for Tungebaandet. En staaende Gæst var han hvert Efteraar i Ribe, hvor han som dygtig Akademiker var Censor i de gamle Sprog ved Latinskolens Eksamen.

I Januar forøges Linds Børneflokk — ialt havde han 7 Døtre og 2 Sønner. Biskoppen lykønsker ham; samtidig drager han et Lettelsens Suk over de gode Indtægter, der synes at vente ham til næste Aar, Marts 1813, naar først alle Øjeblikkets store Udgifter er bleven klarede.

„Kjære Lind!

Af mit inderste Hjerte lykønsker jeg Dig med din nye Arving. . . . Jeg Stakkel har undertiden en heel Snees Breve at udfærdige ved een eneste Postdag, og dog gaaer der ingen Uge forbi, at jeg jo skriver et Par Breve til en eller anden god Ven. Men baade Du og de fleste Andre lade Bispen være en god Mand og snakke og skrive, hvad han vil. Du synger med Abrahamson: „Med Svaret har det slet ingen Hast. Kun bie.“ Ja, var det endda kun Venskabsbreve, der forsømtes! Men selv Kommissioner ligge. — Der har jeg nu hver Postdag ventet fra Dig Efterretning om Hr. Veile vilde og kunde gjøre mig den forlangte

Tegning, da jeg skal skrive til Regjeringen om Sagen og begynde tidlig i Foraaret, hvis jeg skal faae noget gjort i Sommer. Men hvem der endnu ikke har hørt en Lyd fra den gode Jens Matthias, det er atter den sølle Bisp

Jo længere jeg er her, og jo bedre jeg bliver be-
kjendt med mit Embede og dets Indkomster, desto
gladere bliver jeg. Thi mellem os forudseer jeg, at
jeg i næste Aar, vil Gud, foruden Gaarden og de
Kreature, den kan godt føde, og Rug og Byg in natura
til min hele Husholdning, kan gøre Regning paa 6000
rd i frie Penge, Skatter og deslige Udgifter, maaske
endog de 1000 rd aarlig til Kongen aldeles fraregnede.
Men alle mine Penge af nogen Betydning ville kun
falde eengang om Aaret, nemlig i Februar og Marts
Maaneder. Dette Aar ere de tildels opslugt, eller gaae
til Pension eller Naadsensaar, og deraf vil flyde, at
jeg i Kjøbenhavn kunde behøve en Mand, hvem jeg
i det løbende Aar kunde anvise paa til 11. Marts
1813, da jeg til al Takke kunde betale dem . . . Af
Brevet selv vil Du kunne læse Dig til, at det er
skrevet i største Hast, da jeg virkelig har meget travlt
og skal til Stads i Klubben i Dag Vi ere alle
raske. — Din egen

V. K. Hjort.

Ribe Bispegaard, Kongens Geburtsdag 1812.*

Samlingspunktet for Byens selskabelige Liv var i
disse Aar den af Stiftamtmand Moltke stiftede Klub,
hvor man saa godt som hver Søndag Aften mødtes
til et eller andet Divertissement. Ribe Stiftstidende
meddeler: „Vor elskede Konges Fødselsdag den 28.
Januar høitideligholdtes i Ribe-Klub ved et Glædes-

Maaltid og Bal om Aftenen. Ved Middagsbordet blev afsungen en vakker Sang, forfattet i denne høitidelige Anledning af H. H. Hr. Biskop Hjort; hvorpaa Skaaler for begge Majestæter og det Kongelige Huus frembragtes af Hs. Høivelb. Hr. Stiftamt. Koefoed og under Paukers og Trompeters Lyd tømmedes af det jublende Selskab. I den glade Stemning, hvortil Festen beretigede, glemtes ikke den kummerfulde Armod, til hvis Lindring et betydeligt Bidrag blev indsamlet.“

Administratør ved Depositokassen, J. M. Lind, bliver Kammerraad, naturligvis i Anledning af Kongens Fødselsdag.

„Nei, min velsignede Jens Matthias, i Kardusen havde jeg ikke taget Dig; men trykket Dig ret inderligt til mit Bryst og seet mig sjelsglad i dit rolige Øie, der tolkede Tak til Gud over hans Førelse og Glæde over Kongens Naade. Det ahnede mig, da jeg skrev Brevet til Sofie, og jeg er vis paa, at Du har været og er fornøiet med, hvad der er skeet, ikke for Titelens Skyld, thi den kunde Du undvære, men fordi den viser, at Din Færd og Din redelige Vandel paaskjønnes. — Lev nu fornøiet ogsaa som Raad og bliv ved at holde af mig som hidtil.

. . . Jeg reiser i næste Uge til Varde for at bese Skole og Hospital der, lever ellers nu ved det Gamle. Kys Kammerraadinden ret hjertelig fra min Marie og Line . . . Jeg har meget travlt — og ikke Stunder til et Ord til min Søn. — Gud signe Dig og Dine, den lille Hedning iberegnet. Elsk altid Din

Ribe, $\frac{1}{3}$ 12.“

V. K. Hjort.

19. Marts er der Barnedaab hos Lind. Palmesøndag, 22. Marts, afholdes der i Ribe Domkirke en stor og

smuk Passionskoncert i velgørende Øjemed, hvorved Biskoppen talte og ogsaa paa anden Maade var virksom. I Feststemning skriver han følgende godhjærtede og joviale Brev til Vennen, i hvilket han rigtig viser sig som den glade Giver:

„Vort Venskab tilforn!

Jeg Viktor Kristian Hjort, af Guds Naade Ven af to velsignede Kammerraader¹, som i Migniatur spanke lystigen om i min gamle jyske Residents, give Dig, os elskelig Original til den mindste, navnlig Jens Matthias Lind, hermed tilkjende, at eftersom jeg haver bragt i Erfaring, at Du i Dag vil lade dit sidste søde, tykke Noer kristne i Herrens Tempel, saa vil jeg efter mit Hjertes Viis og i din egen Aand have denne Dag udmerket, paa gammel dansk Maneer ved Kjerlighed og gode Gjerninger. Jeg tilsender Dig derfor herved 100 rd, hvorfor Du ville lade den Svend, som bestyrer din Øllavning, indkjøbe fire Tønder Rug, og med det forderligste i de to smaa jyske Kammerraaders Navn skjenkgive samme til følgende Personer med venlig Hilsen, at de i deres Kreds med deres Venner og Frender ville fortære samme i Sundhed, nemlig 1 Tønne til den ene Kammerraads Gudjomfrue Lene Emerentze Schiørring paa Østergade Nr. 56, 1 Tønne til begges elskelige Blodforvante Harald Døllner² i St. Peders Stræde, hos Brygger Johansen, 1 Tønne til deres navnkjære Ven, Viktor Kristian Jerndorf³ paa Hjørnet af Hummergade og Ulvegade, 4 Skjepper til

¹ Den ældre Broder Hans Smith Hjort var født 1807, Lærer ved Latinskoler, død 1864; den yngre, opkaldt efter Lind, døde 1847 som cand. theol.

² Søn af Bispindens Søster Christine († 1862, 85 Aar gl.)

³ Sikkert Søn af Klokker ved Holmens Kirke († 1821, 70 Aar gl.)

deres Broder Siegfreds¹ forrige Barnepige, nuværende Skolemesterinde Madam Listov² paa Laxegadens Skole, boende paa Skolens første Sahl, 2 Skjepper til deres Faders gamle tro Haarkrøller, Grandberg, Vægter paa Banken, og endeligen 2 Skjepper til Graverkarl Synkegaards smaa Børn ved Holmens Kirke. Jeg lader Dig i øvrigt vide, at vi have drukket Din Skaal og ønsket Dig og Dine under Guds naadige Varetægt og herved Gud befalet!

Givet i min Residents den 19. i Tordmaaned, Aar efter Guds Byrd 1812.

V. K. Hjort.

At dette Brev saavel som Sagen er for Dig allene, da det maaskee turde støde den Gamle i St. Pederstræde, hvis han saae eller fik at vide, at hans Søn fik Rug i Selskab med dem, som erholde Skjepper, bør jeg herefter tillægge efter min Kones Ordre.“

Der var i disse Aar megen Musiksans i Ribe, saa at det musikalske Selskab, der bestyredes af Stiftsphysicus Hansen³, talte mange Medlemmer. Af dette blev med Tiden Biskoppens ældste Datter, der havde en meget smuk Sangstemme, et paaskønnet Medlem. Nicoline Hjort, der ved Ankomsten til Ribe kun var 15 Aar gammel, blev en høj og slank ung Pige, ikke egentlig smuk, men med et meget behageligt, mildt

¹ Siegfred Christian Frederik Hjort, f. 1800, sidst Herredsfoged i Løve Herred, † 1866.

² Formodentl. Ane Elisabeth, f. Svendsen, † 1861, 75 Aar gl. G. m. Overlærer M. Listov ved Holmens Sogneskole.

³ H. P. Hoff Hansen (1783—1856) Landfysikus i Ribe Stift til 1821, derefter Stiffysikus i Aalborg til 1842.

og klogt Ansigt. Endnu mange Aar efter¹ mindes
Rektor Thorup hende saaledes:

Fordum du jo hylded' Nicoline,
Naar i Hallen Sølvstemmen klang,
Naar ei Tone blot, men Blik og Mine
Tolked skjønt det Ord, som Skjalden sang.

Dog, hvis for det Skjønne kun du sværmer,
For det Ædle ei: min Harpe tie!
Sangerindens Skygge du fornærmer,
Høi og kold den svæver dig forbi.

Palmesøndag 1812 gav Ribe forenede Klubselskabs
musicerende Medlemmer til Fordel for Husarme og
Enker en Koncert i Domkirken, hvor Pergoleses Stabat
Mater blev fortrinlig udført. Passions-Koncerten blev
givet i 2 Afdelinger, imellem hvilke Biskoppen holdt
en til Højtideligheden „passende Tale“ efter Referatet
i Ribe Stiftstidende. Hjort kalder den selv heldig,
Andre ville finde Dele af den betænkelige:

„Ædle, hæderværdige Medborgerel

De festlige Strengte tie og de hellige Sange lyde ei
mere under Templets høie Hvelving. Med blid Vemod
have vi høitideligholdt den store Time, da Fredens
Fyrste, Jesus Kristus, den Retfærdige, bøiede sit Ho-
ved paa Korset, og under de harmoniske Toner hæ-
vede sig vor Aand paa Andagtens Vinger op til ham,
der elskede Verden saa, at han hengav sin Enbaarne
for os.

Med uskrømtet Beskedenhed, men og med Inder-
lig Deeltagelse træder jeg nu efter Fleres Ønsker frem
for at tale til Eder i Religionens hellige Navn. Kan
Jesu Evangelium end ikke værke paa eder med Tone-

¹ Ved hendes Død 22. Okt. 1838. 1824 g. m. Pastor J. P.
Koch, Vester Nykirke og Faaborg.

kunstens smeltende Fryd, eller med Sångens tryllende Kraft, saa kan det dog ved sine rene og sunde Lærdomme vinde Bifald af eders Forstand og ved Sandheds ømme Vælde giøre Indtryk paa Eders Hjerter . . . hvad andet kan jeg tænke paa i denne festlige Kreds eller hvad andet kan jeg tale om i denne ærværdige Forsamling end om den blide menneskelige Dyd, der er Jesu Evangelii første Lærdom, der gyder Liv og Aand i alle dets Forskrifter, skjænker Mod og Kraft til at opfylde dets Bud og udbreder Fred og Salighed over deres Opfyldelse. — Kjerlighed af et reent Hjerter og af en Tro, som er uden Skrømt . . . hvilken uvurderlig Skat er ikke Erindringen om sande Kjerlighedsgjerninger? Den er ikke alleene en paalidelig Støtte for vor Ro i det nærværende Liv, men og en fast Grundvold for Haabet om høiere Glæder i det tilkommende . . . Erindringen om det Gode, han har udrettet, og det Gode, han har stiftet, om den Nød, han har afhjulpet og den Frelse, han har beredt, og den Glæde, han har fremlokket, den fryder Mennesket i stille Eensomhed, den styrker ham under Livets Møie og velsigner hans Anstrængelse under Kamp og Fare. End paa Dødsleiet gyder det Liv og Haab i hans Hjerter at ihukomme, hvad reen og usminket Kjerlighed bød og tilskyndede ham til at udføre. Da hviler den Dydige blødt i Mindets Favn. . . .“

Et lignende Billede af Festen og den gjæstfri og rundhaandede Biskop giver et Brev til den ældste Søn:

„Ribe Bispegaard, d. 25. Martii 1812.

Kjere Peder!

Storken er kommen, dog ikke paa min Gaard, men paa Tobakshandler Kochs Huus, hvis Rede jeg kan

see ved mit Pult. Din Moder var den første, som saae den fra mit Vindue, og vi blev alle glade. Stakkels Sydling ankom i et stærkt Sneeveier d. 24. Marts om Eftermiddagen mellem 1 og 2. Jeg er ellers vred paa den, thi den stjæler bestandig fra min Gaards Rede og pynter og udbedrer sin dermed. Jeg bliver det endnu mere, hvis jeg ikke faaer et heelt Par paa min Gaard. I Fjor var der kun en enkelt umage, langbenet Person. Det er ellers synderligt, at Kochs Stork i mange Aar har været den første, som kom til Egnen, og kom altid noget før de andre og bestjal alle Byens Reder for at reparere sin. Iaar kom den usædvanligt tidligt; thi efter gammelt Sagn skal Storcken først drage over det røde Hav i Dag, som efter Almanakken er Mariæ Bebudelses Dag....

For at gaae fra Folkesagn til Folkegavn melder jeg Dig, at vor Koncert i Søndags løb ret vel af. Jeg var heldig med Talen, der handlede om Kjerlighed af et varmt Hjerte. Mit Auditorium, over 700 Mennesker, er nok det største, for hvilket der i mange Aar er prædiket i Ribe, og skjønt Billetterne kunde faaes for 3 Mk., indbragtes dog over 700 Rdl. Grev Schack¹ havde givet 100 Rdl. for 4 Billetter. Musiken lød ikke stærkt nok, da man havde sat den i Koret. Mængden var derfor ikke heller saa rolig, især under den sidste Afdeling, som man kunde have ønsket. Under min Tale herskede derimod den skjønneste Orden og Taushed. Næste Gang prøve vi nok paa at stille Musiken paa Orgelet. Jeg formoder den vil tage sig bedre ud der.²

¹ Grev Knud Bille Schack til Giesegaard og Gram, † 1821.

² Orgelet var dengang anbragt paa svære rødmaalede Bjælker, som laa tværs over Opgangen til Koret.

Indkomsten, som uddeles til Huusarme, var rund efter vor lille Byes Leilighed. Domkirken tog sig godt ud med de mange Lys. Orgelpillerne var behængt med Lamper og Krands. I alle Lysekronerne, som tildeels var ophængt for den Fest, brændte Voxlys; paa hver Stolpille paa Gulvet brændte ogsaa Lys. Da jeg ikke vilde have, at Oplysningen skulde fradrages det til saa ædelt Brug indkomne, og ligesaa lidet, at den fattige Kirke, hvis Jordegods Helfried¹ solgte og derved plyndrede eller rettere afklædte den, skulde have denne uventede Udgift, saa havde jeg formaaet Stiftamtmanden til i Forening med mig at afholde denne Omkostning, som Byen og især Kirkens sparsommelige Værge, den akkurate Stiftsrevisor, tykkes saare vel om.

Min gode Line havde belavet sig paa kold Anretning til om Aftenen, indbudt vor Residentsstads første Honoratiores, hvortil kom 2 vakkre Provster og nogle Præster fra Nabolauget og deslige andre Landsbymennesker, item Grev Schack fra Gram. Vi vare omtrent 40 Personer og spiste i begge Værelserne under neden. Forstuen kom første Gang til Ære ved den Leilighed, da Dørren til Gaarden var aflukket og dækket med Tæpper, foran hvilke stod et stort Bord, hvorpaa Maden blev skaaret for og derfra bragt om. Herrefæerden gik af til alles Fornøielse. Mandfolkene i Storstuen vare muntre; Koner og Piger i Dagligstuen vare jyd-ske; jeg gik for det meste fra det ene Værelse til det andet og lod Selskabet spise for mig. — Nu veed jeg da, min kjere Søn, at Du har faaet en fuldstændig Beskrivelse over denne Høitidelighed i vor Kirke, som Du kan troe har gjort Opsigt nok i vor Stad.

¹ J. K. F. Helfried, Stiftamtmand over Ribe Stift 1791—6.

At din Søster Nikoline sang med i et Par Kor, siger Du dig vel selv. Soloen og Duetterne bleve sjungne af Stiftsfysikus Hoff-Hansen, min Amanuensis Ussing og Adjunkt Tetens Hansen.

Nu om noget Andet. Sterkodder¹ har jeg læst med megen Fornøielse. Der var kun en „lysegrøn Lyst“, som jeg ikke kunde faae ned. Det øvrige gled som Manna. Bogen beholder jeg. Du maa købe Dig en nye for min Regning. Jeg lægger heri en gal Femdalers Seddel, som jeg har faaet mellem min Tiende og kan naturligviis frit gjøre min Eed paa, at jeg ikke veed, fra hvilken Bonde den er kommen. Tael med Lind, om den kan blive omvexlet paa Banken, saa kan Du for den købe Dig en nye Sterkodder og beholde Resten selv.

Du skylder mig iøvrigt Regnskab for Adskilligt, som Du ikke maa glemme. Var Du paa Almindelig Hospital og fandt Du den Søllerød² og gav ham 5 Rdl.? Du maa gjentage denne Gang til ham, naar Din Examen er forbi, og da give ham 5 Rdl. paa nye. Har Du talt med Moster Sofie i Vartov om det Brev jeg sendte? Du maa ogsaa lægge en Femdalers Seddel i et Stykke hvidt Papir, forseglet med en Oblat og derpaa bringe Moster det til Paaskeæg fra Din Moder.... Saasnart Din Examen er forbi, skal Du skrive til min Moder paa Førsløv og melde hende det. Jeg lægger en Tyvedalersseddel i Brevet. De 10 gives til dem, jeg nævnte ovenfor; de 10 ere til Papir hos Paludan, jeg kan ikke undvære deslige Papir, hverken paa mit Kontoir eller til mine Skoledrenge, som øde mig en forfærdelig Hob.

¹ Oehlenschlägers Tragedie.

² En forulykket Student.

Jeg har i disse Dage faaet et ungt Menneske i mit Huus, ved Navn Brandt, som skal agere min Skriver, følge mig paa Visitatser og være mig til personlig Tjeneste. Han er Søn af en Degn her i Stiftet, som er min kjødelige Fætter, 17 Aar og lader fix nok. Min store Hans i Stalden ligger syg af Feber. Jeg var tilfreds, jeg havde mine Heste, jeg troer, de kunde kurere ham; thi en mere barnagtig Længsel, end den gamle Karl har yttret efter disse Heste, har jeg ikke i Hast seet Mage til. Løverdagen d. 4. April mod Aften venter jeg at de blive redne ind i min Gaard. For sin Sygdom har den gamle Abekat slet ikke givet sig, men at han ikke efter sit Ønske og min givne Tilladelse kunde afhente de kjere Bester ved at gaae en 6 Miil efter dem til Varde, det vaander han sig daglig for. Naar jeg nu faaer Hestene, kommer der og en Koedreng, min Mesterskomager Dyreborgs Søn, saa vi blive en Snees Mennesker daglig at foere. Jeg har faaet mig et Par kapitale Grise, som skal blive fede til Julen, da jeg venter, at Du har den Ære at komme med til Pøsegilde.

Nyt i mit Huus passerer der ellers ikke, som Du kan begribe; thi at Høns lægge Æg og at Duer klække Unger op, er jo ikke værdt at fortælle. Dog har jeg, siden Du var her, faaet vel et Halvhundrede Gjester paa mit Tag, som sladder og quidder ret artig i Solskin over os, siddende enten langs paa Rygaasen af det store Huus eller i Toppen af det høie Træ ved Lysthuset i Haven. Deres Familienavn er Stær.

Nu veed jeg da, at du har faaet et Brev, som kan gaae for tre, om det skulde gjelde. — Hvor meget

¹ Hjort udgav i Krigen en Sangbog for Soldaterstanden (1810), som Regeringen uddelte.

Papir har Du faaet til Sangbogen af Smith?¹ Er det hans Mening, at jeg skulde selv forlægge den? Det kan og vil jeg ikke . . . Din Fader

V. K. Hjort.“

15. Maj var det Biskoppens Bryllupsdag og Linds Fødselsdag. Dagen efter skriver Hjort et Brev til Vennen, hvori den første Kommission drejer sig om en Skomagerregning:

„Gode Lind!

Igaar paa vor fælles Festdag var jeg hos Dig i Tankerne, trykte Dig til mit Bryst og bad Gud give Dig megen og sand Glæde i det nye Leveaar. — — —

Den anden Bøn angaaer en Stadsvogn til at bruge her i Byen. Jeg seer, at Hyrekusk Møllers Vogne skulle sælges. Moltke¹ har desuden fortalt os, at han nylig har kjøbt en god Karet i Byen for henved 1000 rd. Saameget og endda lidt til vilde jeg med Fornøjelse spendere for at faae en god firesædig Karet. Pragt er mig ligegyldig, men stærk og moderne vilde jeg have den, og med Lygte maatte den være. — Du vil gjøre min søde Kone en sand Tjeneste og en ikke liden Fornøjelse, om Du kan forrette denne Kommission vel. Jeg kunde da faae den til Kolding med Hans Jørgensen og der hente den.

. . . Gud være med Dig og Dine, gode Lind! jeg er og bliver

Din Ven V. K. Hjort.

Ribe Bispegaard, d. 16. Mai 1812.“

Kareten blev dog ikke købt. Foruden 2 Arbejdsvogne kom der i Bispegaardens Vognport overhovedet

¹ W. J. A. Moltke 1796—1810 Stiftamtmand i Ribe, 1810—16 Stiftamtmand paa Sjælland. † 1835.

kun 1 Postvogn med 3 Læder-Agestole samt Læder Bagdække.

Biskoppen havde ikke tabt sin Interesse for Ungdommens Oplysning, 15. Maj fandtes følgende Avertissement fra ham i Ribe Stiftstidende:

„Nytten af Søndagsskoler er erkiendt og stadfæstet ved Erfaring paa flere Steder i vort Fædreland. Jeg er derfor betænkt paa at aabne en saadan Skole her i Byen, som skal staae under min Bestyrelse. Da jeg veed, at jeg dermed opfylder Fleres Ønske, haaber jeg, at den skal faae god Fremgang, og indbyder til den Ende de Haandværksmestere og Forældre, som ville sætte deres konfirmerede Dreng i denne Skole, til at møde med dem anden Pintsedag i Domkirkens Skoleleverelser for at aftale det Fornødne. Det forstaaer sig af sig selv, at denne Søndagsskole og skal staae aaben for de Svende eller Mestre, som ville gjøre Fremskridt i Skrivning og Regning. Her lægger jeg altsaa allene til, at naar Embedsforretninger nøde mig til at forlade Byen, har jeg allerede sørget for, at Skolen ikke skal mangle vedbørligt Tilsyn i min Fraværelse.“

Det er altsaa en Søndagsskole ganske i Stil med den, Pastor Massmann Aar 1800 stiftede i København til stor Betydning for den københavnske Haandværkerstand. Et tilstrækkeligt Antal meldte sig, og Skolen begyndtes Søndag 24. Maj, om Eftermiddagen Kl. 2, altsaa i Domsognets Skole, der dengang havde Lokale i det nuværende Arresthus. Desværre er det umuligt at oplyse noget nærmere om denne Skole, det vides ikke engang, hvorlænge den virkede.

Sikkert skyldes det ogsaa Hjorts Initiativ, at der ved Landemodet 1. Juli ved Indbydelse fra Stiftamt-

mand og Biskop blev lagt Grunden til et patriotisk Selskab for Ribe Stift. Landemødets tilstedeværende Medlemmer tegnede sig for aarlige Bidrag, som gik over 200 Rdlr. I Januar skulde Selskabet ifølge Indbydelsen holde sit første Møde, og da skulde dets Indretning og Love nærmere blive bekendtgjorte.

Efter preussisk Mønster var der 1810 og 1811 oprettet saadanne Selskaber for Norges Vel, det fynske og det slesvig-holstenske, patriotiske Selskab. Tanken i Ribe har naturligvis været den samme, som udtrykkes i Indbydelsen til sidstnævnte: man maatte ikke lade sig nedbøje af Ulykken, men anstrenge sig dobbelt, udvikle de hjemlige Hjælpekilder, lægge Vægt paa Ungdommens Opdragelse og alt godt. Dog hører man intet mere om Selskabet. Tiderne have været for strenge.

For at Tilsynet med Skolerne paa Landet kunde blive nøjagtigere end hidtil, var der ved Forordning af 17. Juni 1806 blevet oprettet Amtsprovstier rundt om i Landet. Efterhaanden som de gamle Herredsprovstier blev ledige, skulde disse gaa ind og deres Forretninger overdrages til Amtsprovster, der ligesom alle andre Embedsmænd beskikkedes umiddelbart af Regeringen. Ribe Stift, der i ældre Dage havde 28 præstevalgte Herredsprovster, hvoriblandt 4 for Tørningelehn, fik i Eftersommeren 1812 5 Amtsprovster, der indsattes ved næste Landemode: 1) Stiftsprovst Koefoed¹ for Ribe Nordre Amt, 2) Høxbro i Rødding² for Ribe Søndre Amt, 3) Krarup i Borris³ for Ring-

¹ 1763—1831, Stiftsprovst i Ribe 1805, Biskop i Ribe 1825.

² 1764—1828, i Rødding 1797—1820.

³ 1765—1820, i Borris 1794—1819.

købing Søndre Amt, 4) Lund¹ i Lemvig for Ringkøbing Nordre Amt og 5) Velleius² i S. Omme for Vejle Amt.

Biskop Hjort beskriver nogle Aar senere i et længere Digt hele denne Forandring:

Du paa din gamle Kjepest sad,
 Var over Lunets Indfald hjerteglad,
 Og ganske sikkert Krøller slog paa Næsen,
 Da Du forleden, kjære Ven,
 Med fint tilspidset Fjer nedskrev
 De mange Spørsmal i dit sidste Brev:
 „Om hvor det gaaer med Stiftets Skolevæsen?“
 Om hvert et Barn i Jyders Land sig vender,
 Solsikken ligt, med stadig Iver hen
 Mod den Oplysnings Soel, Amtsprovsten tænder
 Ved Methodikens Fakler an?
 Om Hovmod, Bondenykker, Slendrian
 Og treven Hængen ved den gamle Vane
 Og planløs Dorskhed nu med Bæven flye
 Fra hvert et Sogn og hver en Skolebye,
 Hvor Amtets lærde Mand fremtræder
 I al sin Glands paa nye Provstebane ---.

— — —
 End fra det første Øieblik
 Man Nys om dem i Hovedstaden fik,
 Er saare meget talt og skrevet
 Om vore Amtsprovstiers Gavn
 Og saare meget fremsat blevet
 Om disse nye Posters Skade
 For Kirkevæsen, Folk og Land.
 Der blev en farlig Larm i Kjøbenhavn,
 Regentsen fast i Oprør kom,
 Den kunde Sagen ei udøftet lade,
 Hver Dag blev holdet Slag i Læ
 Af Gaardens ranke, skyggefulde Træ,
 Og hver en Klub fik Nok at kegles om.

¹ 1769—1813, Cap. i Taarnby 1796, i Lemvig fra 1802.

² 1765—1814, fra 1794 i Sønder Omme.

Man demonstrerede paa langs og tvers
 For Alvor tidt, og tidt i Skjerts.
 Man spottede, man kivedes og stred
 Og mangen Sylogismus blev nedrevet
 Paa Lærdes Viis med lovlig Hidsighed,
 Og Alt imod og for blev overdrevet. —

Hist stødtes i Basun om alt det Held,
 Det Lys, den Kundskab og de vakkre Sæder,
 Der lig en sølvklar Bek fra rige Væld
 Ret herligt skulde strømme ud
 Og under Løbet stedse vældigt stige
 I Skoler, Templer, Byer, Stæder,
 Ved Hjælp af Danerkongens Bud
 Om Amtsprovstier i hans Fædrerige.

Her svor man høit, at ingenlunde
 En enkelt Mand tilgavns udføre kunde,
 Hvad paalagt blev de nye Provstemænd,
 At selv, naar Aandskraft han besad,
 Og naar han flink og fri og glad
 Benyttede med sjelden virksom Flid
 Hver Dag og Stund, hver Leilighed og Tid;
 Han dog i Aarets Løb nødvendigen
 Kom til at savne mange Dage
 For al sin Dont med Skjel at varetage.

Man stundom og med megen Ivrighed
 En lystig Tur i fuld Gallop
 Paa gamle Herredsprovster red,
 Udmaledede i Skygge deres hele Færd,
 Og under Spøg og Latter over Alt,
 Hvad deres Valg og Embedsiver gjaldt,
 Fik mangt et vittigt Hoved over dem
 I muntre Samqvem stemmet op
 Et „Pereant!“ som havde Fynd og Klem.

Hvordan, min Ven, jeg sindet var
 I hin Amtsprovsters Fødselstid,
 Det hører ikke hid.
 Hvad nu jeg troer, jeg ikke heller
 I denne Sag saa ligefrem fortæller;
 Thi det mit Hjertes fulde Mening er,

At siden sjette Fredrik stemplet har
 Amtsprovsten som en hædret Embedsmand,
 Bør Dannerkongens Bud os helligt være,
 Og hver retsindig Borger nu bør tie
 Med Alt, hvad Kongens vise Øiemed
 Paa nogen gjørlig Maade hindre kan;
 Men upartisk og rolig oppebie,
 Hvad os Erfarenhed vil lære
 Om Frugten af de Gjeves Virksomhed,
 Der fik det høie Kald at frede
 Om vore Folkeskolers Held
 Og i den gode danske Bondes Sjæl
 Med Omhu Sandheds Lys udbrede. —
 Saa meget dog jeg kan og vil med Glæde
 Fortælle dig, min Ungdoms fagre Ven,
 At Kongen satte lutter kjække Mænd
 Paa mine Amters Provstesæde.

20. September indviedes Varde Kirke efter en betydelig Restaurering, hvorved de to Korsarme var bleven opførte. Biskoppen holdt ved denne Lejlighed en ganske overfladisk Prædiken over Tekst Ps. 84, 2, 3. („Hvor elskelige ere dine Boliger, Herre Zebaot! Min Siel begierer og længes ogsaa at komme til Herrens Forgaarde; mit Hjerte og mit Kjød raabe med Fryd til den levende Gud“): „At Helten David endog omgivet af en Thrones Glands følede denne dybe Ærbødighed for Jehovas Dyrkelse, det har han bevidnet paa flere Steder i sine aandelige Sange . . . I Herrens Tempel opløses Tvivl, som ængste og forurolige Hjertet, og hisset fremstilles Jesu Dyd i dens naturlige Ynde og vinder Bifald af enhver uindtagen Forstand. Nu blive Tilhørerne ledt til at beskue sig selv for at bortkaste onde Vaner og nu til at betragte Andres hæderlige Exempel for at træde i deres Fodspor . . .“

I dette Efteraar foranstaltedes en af Datidens hyppige

Indsamlinger i Anledning af Ildebrand, denne Gang til Fordel for Hobro, hvor der 19. August var brændt 26 Huse. Biskoppen giver 100 Rdl., dobbelt saa meget som Amtsforvalter Nielsen, en af Byens mest velstaaende Mænd; og de 284 Rdl., som ved Farver Matzen er indkommet fra Sydjylland, modtages med Tak af vedkommende Kommission i Hobro.

Fra April havde Napoleon været i Krig med Rusland. Heldigvis slap Frederik VI, der sluttede sig til Frankrig, for at sende noget Troppekontingent dertil; men det var dog en stor Byrde for Landet, at man havde maattet forpligte sig til at holde et Korps paa 10,000 Mand i Jylland samtidig med, at man maatte holde en betydelig Styrke samlet paa Sjælland, hvor man frygtede et svensk Overfald.

I dette Tidsrum udstedte den danske Regering Sedler for ikke mindre end 20 Millioner Rdlr., og dog var den ikke videre, end at den var ude af Stand til at betale, hvad der laa ligefor. Det uafvendelige Øjeblik nærmede sig, da der maatte gøres rent Bord ved en Statsbankerot, for at man saa kunde begynde forfra paa et sikrere Grundlag. Det var det, der skete ved Forordning af 5. Januar 1813, af hvilken Resultatet blev, at den, der før havde haft en Daler Kurant, nu i dens Sted fik en Møntseddel, der gjaldt omtrent en Tiendedel af Møntens tidligere Værdi. Regeringen blev dog nødt til at lade Slesvig og Holsten beholde deres ældre Pengevæsen, saa at Danmark og Norge fik hele Seddelmassen over sig. Man kan tænke sig, hvilken grænseløs Forvirring, der under saadanne Forhold maatte komme over alt, hvad der hed Handel og Vandel, og hvilken Fortvivlelse der maatte gribe alle, der ikke kunde sætte Priserne paa deres Varer

eller deres Arbejde op i et nogenlunde passende Forhold til dette enorme Fald af Pengenes Værd.

Offentlig kom der hverken nu eller ved andre Lejligheder nogen Kritik frem mod Regeringen; Pressen havde Mundkurv paa, og Folket fandt Trøst i sin i Virkeligheden ydmygende Tillid til Kongen, der jo aldeles ikke var nogen politisk Begavelse. Hjort udtrykker ganske den almindelige Tanke i sin Sang til Klubbens Fest paa Kongens Fødselsdag 1813, naar han deri udtaler:

*Ham, som Tvillingrigets Scepter bærer,
Ham, for hvem hvert Hjerter slaar i Nord,
Ham, som hver en ædel Borger ærer,
Kalder end i Modgang viis og stor,
Fredrik, Landets Fader, Folkets Lyst,
Prise Strengens Toner, Sangens Røst.*

Sangen blev afsungen af 3 Stemmer, akkompagneret med en af Hr. Stiftsfysikus Hansen foranstaltet passende Musik.

Ribe Stifts-Tidende meddeler videre: „Søndag Aften den 31. opførtes paa Selskabets Theater i samme Anledning: Menneskehad og Anger, til Bedste for vore i Engelsk Fangenskab værende Landsmænd. — Da Stykket var til Ende, opgik Tæppet atter, og en Dame traadte frem og fremsagde en Epilog, der i denne Anledning var forfattet af Stiftets værdige Biskop, Ridder af Dannebrogen.“

Et af Versene lyder saaledes:

*Hist, Venner, hist i Bretlands Rige
Saa mangan stolt Neptuni Søn
Af Cimbrisk Æt er lagt i Baand,
Fordi han ei har villet svige
Sin Byrd, sin Eed og nordisk Søemands Aand.*

Overskudet fra Komediens blev 1206 Rdl. 1 Mk. d. C., 4 Specier og 2 østerrigske Penge.

En Uge efter passerede forøvrigt 3 franske Søfolk gennem Ribe, som ved Hjælp af en Chaluppe havde befriet sig fra engelsk Fangenskab. Efter at de i 7 Dage havde holdt Søen uden at være forsynet med anden Proviant end det kun til 5 Dage tilstrækkelige Forraad, som fandtes i Skibet, da de bemægtigede sig det, vare de saa heldige at lande ved Blaavand.

Som tidligere omtalt havde der været Indsamling til Fordel for de brandlidte i Hobro; her var der igen Ildebrand 2. Februar. I faa Timer blev 10 Gaarde og Huse lagt i Aske. Ilden var denne Gang paasat, og den Kvinde, der havde gjort det, blev senere hals-hugget. Stiftstidende ender 12. Februar sin Meddelelse om Branden saaledes: „Lader os atter række disse arme, ulykkelige, uden egen Brøde lidende Brødre Haanden og derved takke Forsynet, der i saa mange Aar har vaaget over, at vi ikke paa denne Maade ere blevne straffede.“

Rimeligvis er det denne fortsatte Indsamling, der naturligvis er foretaget i hele Stiftet, som blev den første Fristelse, der mødte Biskoppen efter Statsbankerotten. Han beholdt 1984 Rbd. 1 Mk. 2 Sk. i rede Sølv, der indkom til de brandlidte i Hobro, sandsynligvis i indeværende Aar; dog kan der ikke være Tvivl om, at han er begyndt med kun at tage Pengene som et Laan.

Pastor Junghans optegner paa denne Tid: „Priserne paa alle Nødvendigheds Vahre ere stegne til det uhørte, f. Ex. en Tønde Rug betales nu med 80 Rdl. D C., en Tønde Boghvede bydes 70 Rdl., for Havre 30 og Byg til 30 Rdl., Jern 30 Rdl. Lpd., Høe 44 Rdl.

Lspd., et halvt Anker ung Viin 100 Rdl., en Potte Brændeviin 3½ Rdl.“

I Aarets Begyndelse blev Biskoppen anmodet om at afgive Betænkning over, hvorledes Købstadpræster kunde forhjælpes til et Udkomme, som svarede til Tiderne. Betænkningen blev indsendt, men uden videre Følger.¹

Det musicerende Personale i Ribe Klub afholdt igen i Aar til Bedste for Byens Husarme en Passions-Koncert, denne Gang i St. Catharinæ Kirke, Langfredag 16. April om Aftenen Kl. 8 med Tale af Biskoppen. Billetterne var til 2 Mk. Rigsbankpenge. Nicoline Hjort sang naturligvis med, og Musikselskabets Formand, Fysikus Hoff Hansen, var sikkert ofte i Forbindelse med Bispegaarden ud over sin Lægegerning der. Det var derfor ganske naturligt, at han foruden Stiftamtmanden stod Fadder til Biskoppens yngste Barn, Vilhelm Billeschou Hjort,² der blev født 13. Marts og hjemmedøbt 21. Marts. De andre Faddere var Bispinden og Nicoline.

Ved Passions-Koncerten udtalte Biskoppen sig i sin Tale, der senere solgtes til Bedste for en fattig Enke i Ribe, bl. a. paa følgende Maade:

„Ædle, elskelige Medborgere! . . . hvormed skal jeg fængsle Eders Opmærksomhed, medens Religionens Lovsange og Tonekunstens Harmonier end svæve eder i levende Erindring? — — Om Venskab vil jeg vove at tale — — Vor Religionsstifter har helliget og adlet Venskab, thi han haver beseglet, at Dyd og Retskaffenhed er den eneste, trygge Grundvold, hvorpaa Ven-

¹ Frost: Ribe Domkirke.

² 1835 cand. jur., Postembedsmand, Folkethingsmand, Etatsraad † 1867. En dannet samvittighedsfuld og dygtig Embedsmand.

skab kan bygges og vedligeholdes. — — Det var Agt for hans Venners rene Sæder og retsindige Hjerter, der knyttede ham til dem, og at de vedbleve at være Sandheden og Dyden troe, det hævdede deres hulde Forbindelse med deres udmærkede Lærer, og det har foreviget deres Hæder som hans trofaste Venner. — I Lysets Boliger, i den himmelske Faders Huus, der skal Kjerlighedsbaandet, som brast heneden, atter knyttes for aldrig mere at opløses, og der skal Venskab tildele os renere Glæder, større Velbehag og højere Fryd, end det nogensinde kunde skjenke vor Aand, medens den var indesluttet i denne jordiske Hytte. Herlige Haab! livsalige Fortrøstning — Bestyrke du i vort Inderste den Overbeviisning, at vor Religionsstifter har helliget og adlet Venskab!!!“

Landemodedagen 7 Juli blev dobbelt højtidelig ved Indvielsen af de tidligere beskikkede Amtsprovster. Stiftstidende meddeler herom følgende: „Handlingen aabnedes skjønt med en vocal og instrumental Musik, som opførtes paa Orgelet ved Understøttelse af adskillige Kunstens Venner og Veninder; hvorpaa Hs. H. Hr. Biskop Ridder Hjort, som samme Dag havde prædiket over Matthæi 11. Cap. 29. V. indledede Eedens Aflæggelse med en latinsk Tale: de acumine ingenii Jesu Christi¹. Musik og Sang fra Orglet sluttede Acten, som var sin Gjenstand fuldkommen værdig og hævdedes ikke lidet ved en talrig Forsamling af Stiftets Geistlige.“

Biskoppens Tale var saa vel indstuderet, at han holdt den ganske ex memoria². Han lagde Hovedvægten paa, at Christus paa absolut Maade aabenbarer os Gud, der er Aand, skal dyrkes i Aand og

¹ d. e. „om Jesu Christi Skarpsindighed“.

² d. e. efter Hukommelsen.

Sandhed og elskes lige som Næsten, og at Christendom er den bedste Livsform.

Fra Sommeren 1813 har vi et Vennedigt, der giver et levende Billede af Biskoppen selv i hans Velmagtsdage, foruden af hans beskedne Ven:

„Ribe Bispegaard, d. 20. Julii 1813.

Til Jens Matthias Lind.

Kjære Jens Mathies! hvorledes gaer det Dig?
 Kan Du ei fra Bryggerie og Rigsbankspenge,
 Gammelt ædelt Sølv og nye usle Sedler
 Engang rive Sindet løst saa længe,
 At et Øieblik Du kunde mindes mig.

— — —
 See, min Jens! ifald Du gaer hver Dag,
 Efter rigtigt afmaalt Klokkeslag,
 Altid een og samme Embedsgang,
 Stiller altsaa hver en Morgen Pusselanken
 Gjennem hele Ugen kun til Banken
 Grubler der og træller, regner, skriver
 Blot om Vexler, Kobber, Sølv og Guld,
 Renter og alt andet Rigsbanksmuld;
 Og Du siden hjemme trolig reviderer
 Husets Regninger, og klygtig demonstrerer,
 Hvad der kan i hver en Post gaae til,
 Og hvorfra de Summer komme vil,
 Som Du bruge vil til Et og Andet
 Ved Din Gaard i Byen og paa Landet;
 Mørk og muggen Du da sikkert bliver,
 Meer og meer din Barm tillukkes da for Jordens Spas,
 Og tilsidst Dig Intet vorder ret tilpas —

— — —
 Rigtig nok, fra den Tid Konning Fredrik gav
 I min Haand den hæderlige Bispestav,
 Ikkun saare lidt af Dig jeg eier,
 Mindet nemlig, at Du var min Ven, —
 Men selv om Dette for mit Hjerte veier
 Meer end alle gyldne Grunker,

Hvormed Hofraad Meiers¹ Konto prunker,
Hvor han selv i Løn det sætter hen.

— — —
Af vor Barndoms Lillier og Martsvioler
Og vor Ungdoms Roser og Forglemmigel
Og vor Manddoms faure, modne Frugter
Mindet var omkranset blidelig.
Og igjennem alle Livets Skjer og Bugter
Hvorhen Skjebnen styrer end vor Vei,
Skal — derpaa jeg flink og trøstig stoler —
Hiin den smukke Krands ei visne hen,
Førend Alderdommens fagre Vintergrønt,
Kjære Jens Mathias Lind! for Dig,
Og for mig, din første, bedste Ven,
Er iblandt dens Blomster flettet ind,
Og har gjort vort Venskabsminde dobbelt skjønt.

— — —
Men forinden skulle mange Aar i Rad
Hen for os i stille huslig Fryd henrinde.
Jyllands Heder jeg skal pløie glad,
Du skal gjeste fro Dit Venneminde.
Vore Sønner skulle frodig voxte frem,
Kjækt bestaae i hver en Letsinds Fare,
Lægge Vind paa deres Dont med Klem,
Hver en Hindring modigen betvinge,
Vorde Mænd som Jens og Viktor vare —
Vore Døttre skulle mellem Spøg og Dands
Fatte for hver Qvindegjærning Sands
Og udsmykkede med festlig Brudekrands
Nye brave Sønner os tilbringe. —

Tænk engang, naar Du med sølvgraae Haar,
Ved et saadant Optrin for din Viktor staaer,
Og han trykker venlig da din Haand,
Og fremkalder muntert for din Aand
Mindet om de mange glade Dage,
Venskab lod os med hinanden smage.

¹ D. A. Meyer (1753—1813), Handels- og Finansmand, 1808—12 Kongens uan-
svarlige Raadgiver i Finanssager. Han døde kort efter, at dette Digt er skrevet,
30. August.

Vil da ikke dit beskedne Hjerter glædes?
 Vil da ei de brune Øine vædes,
 Naar de Blaae igjennem lyse Taarer
 Smile Tak for Venskabs rene Fryd?

Derfor op med mørke Aasyn! kjere Ven!
 Og lad Hoved, Haand og Mod ei synke
 Vær og bliv for mig igjen
 Hvad Du var i mange Aar med Ære:
 Kjer for mig ved stille Borgerdyd
 Kjer for mig ved Hjerterets Trofasthed
 Kjer for mig ved Sjælens Kraft og Fred!

— — —

Vil Du over lidte Uheld klynke
 Eller tolke Dit og Dat som lønlig saarer;
 See paa Ribes gjeve Bispesæde
 Dobbelt stærkt jeg hjælpe kan at bære.
 Jeg kan raade med en frie og mandig Sjel,
 Jeg kan drive tvære Griller bort med Held,
 Jeg kan Alt for Dig — kun ikke græde
 Der, hvor Spøg, Adspredelse og Latter,
 Eller Mod og Kraft langt mere hjelpe kan.

Grib da, kjere Jens Mathies, igjen
 Til din næsten reent forlagte Venskabspen!

— — —

Saa lev vel, du kjere Rigsbanksmand!
 Du en venlig Hilsen herved faar fra Mine;
 Hils fra os igjen med Ømhed Dine!
 Hils din kjere Slægt i Teglgårdsstræde!
 Hils min Søn, og skriv til mig, saasart Du kan!

V. K. Hjort.*

Med elskværdig Gavmildhed havde Bispefamilien taget en gratis Pensionair i Huset, det var den 12 aarige Jens Klint Bagger¹, hvis Fader var Fuldmægtig i Ballum; i April 1813 blev han optaget i Cathedral-skolen.

¹ Medd. af Frk. Anna Hjort. Han var født 1801, Stud. 1821. Miss. St. Croix 1829. 1846—56 Spr. Fruering.

I Eftersommeren 1813 indlader Biskoppen sig derefter paa en ny utilladelig Gavmildhed. Hans yngste Søster, Charlotte Amalie, var gift med Proprietair Jørgen Christian de Linde til Clausholm, Levring Sogn paa Viborgeggen¹. Sønnen skulde være Officer, og i denne Anledning laaner Biskoppen, der er paa Besøg deroppe, Svogeren 2400 Rbdlr. Denne takkede 11. Sept. for Pengene og Biskoppens kærlige Nærværelse i de faa Dage. Forøvrigt blev denne Søn, Hans Peter de Linde Friedenreich, ikke Officer, han døde 1835 som Overførster og Hofjægermester. Hjort fik aldrig Pengene igen, Linde døde 6. Nov. 1814, og Enken var ikke i Stand til at betale noget tilbage.

Fra nu af møder der Biskoppen den ene Fristelse efter den anden. Den første og meget betydningsfulde drejede sig om Penge til Frue Kirke. I Sommeren 1812 havde man havt Landsindsamling til Fordel for dennes Genopbyggelse, men snart findes det nødvendigt, at der hertil skaffes endnu flere Midler. Ved Plakat af 22. Okt. 1813 befales der, 1) at enhver Kirke i Danmark engang for alle skal erlægge til Vor Frue Kirke i København 1 Skæppe Byg af hver Tønde Kirketiende ydende Hartkorn, hvilket det overlades Vedkommende at betale enten strax efter det indeværende Aars Capitelstaxt eller i fire paa hinanden følgende Aar med et Fjerdingkar aarlig, som betales efter Capitelstaxten for det Aar, hvori ethvert Fjerdingkar betales, dog ikke over 2 Mark Rb. S. V. pr. Skæppe, og denne Betaling skal erlægges og modtages

¹ Prokurator J. C. Linnet var Søn af den forgældede Herredsfoged i Hammerum. Hvorledes det er lykkedes denne Prokurator ^{29/11} 1810 at opnaa „Fornyelsespatent“ paa Adelsnavnet de Linde har endnu ikke kunnet oplyses.

inden Decembers Udgang saavel i dette som i følgende Aar. 2) Afgiften maa, forsaavidt den ydes af Kirke-Eiere, der have bortakkorderet deres Kirke Tiende for Betaling i Penge, ikke overstige $\frac{1}{24}$ Deel af hvad de saaledes efter Accord oppebære aarlig i de 4 Aar 1813—6. 3) Stiftamtmandene og Biskopperne skulle hver i deres Stift indsamle denne Afgift og indsende samme til den af Kongen nedsatte Commission i København angaaende Vor Frue Kirkes Genopbyggelse.

I December 1813 skulde 1. Fjerdedel af denne Afgift indbetales. Forretningsgangen har sikkert været uordentlig og langsom, og det er umuligt nu at afgøre, i hvor stort Omfang den er indkommet. Cancelliet erindrer 23. April 1814, og endelig 2. Juni 1814 udbetaler man 5431 Rbd. N. V. som Afdrag for Afgiften for 1813.

Efter at Danmark en Tid havde været neutralt, blev det igjen i Juli 1813 Frankrigs Forbundsfælle i Krigen mod Preussen, Rusland, England og Østerrig, ved Frederik VI's uforsvarlige Beslutning. Danmark skulde stille et Hjelpekorps paa over 12,000 Mand, og paa Grund af de elendige Pengeforhold var det overordentlig vanskeligt at skaffe dette, hvad det behøvede. Ogsaa efter Nederlaget ved Leipzig 18. Oktober 1813 blev Frederik VI Napoleon tro, ja stoledede endnu paa hans Lykke, efter at han helt havde maattet trække sig ud af Tyskland. Den svenske Kronprins, Carl Johan, forenede et russisk Korps med sine svenske Tropper til et Angreb paa Marskal Davoust i Hamborg og paa Danmark, og en Kosakbrigade rykkede op gennem det vestlige Holsten.

Biskoppen skriver 30. November et Brev til Peder, i hvilket man ogsaa faar et Indtryk af Hjorts god-

modige og unøjagtige Maade at tage Pengesager paa:

„Du kan, min gode Moslemin, tilskrive din evige og uforandelige Skjebne Feilgrebet, hvis jeg, som jeg formoder, har lagt 1 Rbd. i Brevet istedet for 5, som jeg havde tiltænkt Dig. Vred er Du da vel ikke blevet, fordi Du fik Seddelen, men jeg gad dog have staaet i en Krog og seet Dit Ansigt da Du tog den Een-Rigsbd. frem til Haandskillinger fra mig i Stedet for Livrenteselskabets Indkomst, som Du tabte i Aar. Derimod skal jeg bede Dig, at Du tilskriver min gode Villie det, at jeg endog paa en blot Formodning om at have taget feil, putter en Fem-Rigsbanksdalerseddell i dette Brev og sender Dig.

Din politiske Tro, kan jeg kun sige Dig, stemmer i det Hele ikke saa lidt endda overeens med min, skjønt jeg just ikke seer Tingene fra den Side, som Du maaske betragter dem. Jeg har nu eengang for Alle, som Du veed eller maaskee har bemærket, sat mig for at jeg ikke vil politisere, knap mundtlig end mindre skriftlig. Imidlertid maa jeg dog sige Dig, at det ikke heller er gaaet mit Øre forbi, at Engelland offentlig har vedgaaet, at Østerrig ei endnu havde ratificeret den mellem de andre fiendtlige Magter indgangne Traktat om Norges Afstaaelse. Det gamle Keiserhuus i Vien er ikke for ny Adel og nyt Fyrsteblood, saa Pontekorvo fra denne Side neppe er meget høit anskreven. Vi ere og bør desuagtet ei heller være trygge, men holde redeligt vort Ord, slaae som vore Fædre, og saa give vor Sag i Alstyrerens Haand, hvorved jeg nok tænker det samme, som Du paa din Façon kalder den evige Skjebnes høiere Love.

Lad mig nu see at Papiret, uberørt, og Hørren velindpakket, og alt det øvrige, Du har faaet Begjering om i forskjellige Breve, kommer ordentlig med Skipperen.

Til Kolding sendte Moder forleden Lærred til Dig og Bedstemoder. Det kommer vel og. Levvel! Hils omkring Dig, Don Pedro! fra Din Fader

V. K. Hjort.“

Midt i December stod den ærefulde Fægtning ved Sehestedt, hvorved Prins Frederik af Hessen opnaaede at føre det danske Auxiliarkorps til Rendsborg. Fra 15. til 29. December var der derefter Vaabenstilstand, men som Pastor Junghans 16. December skriver i Liber daticus: „At Uro, Forvirring og Forfærdelse er over Landet, er ikke at undre over.“

Tidens Ængstelse mærkes levende i Biskoppens Prædiken, 1. Juledag 1813, i Domkirken. Hans Text er Matth. 6, 8: Jesus sagde: „Eders Fader i Himmelen veed, hvad I have Behov.“

„Vistnok er vort elskte Fædrelands Stilling endnu ikke saa tryk, som vi med Velvillie ønske. Borger-samfundets Trængsler eller egne Lidelser nage sikkert i Løn mangt et følende Hjerte i vor Kreds — — O, gjen-tag da med Alvorlighed, hvad din Frelser har lært dig, for at hindre dine Bekymringer og for at berolige dit Sind, naar Modgang truer og en mørk Fremtid ængster. — — For at afholde os fra ængstelige Bekymringer tilraaber Jesus os i vor Text: „I have en Fader i Himlene!“ og der er Sandhed i hans Røst og hans kjærlige Stemme lyder til os Alle. — I Himlene er vor Fader, som styrer og raader. Han holder Tildragelsernes Kjede i sin Haand

han kjender ethvert Led i Kjeden, han overskuer deres Virkninger paa hinanden, og hvad han vil, det skeer, og hvad han byder, det lykkes.“ Efter at have spurgt: „Hvo var med vore Fædre i Lidelser og Gjenvordigheder, at Slagenes Lyn ikke knuste dem?“ mindes Biskoppen Biskop Absalon, Helten Niels Ebbesen, Dannerkongen fjerde Kristian, Skjoldungen tredie Frederik, vore Juler og Rantzower og fortsætter derpaa: „Som mandige Kristne skulle vi da see Gjenvordighederne under Øine og ikke frygte, skjøndt Lidelser indbryde, ikke forfærdes, skjøndt vore Trængselsdage forlænges, og ikke forsage, skjönt Fremtiden er indhyllet i et Mørke, der varsler om vedvarende Uheld.“

Vaabenstilstanden forlængedes til 5. Januar. Biskoppens Nytaarsprædiken i Katharinækirken 1814 med Text 22. Psalme, 4—6 giver strax et Billede af Verdenssituationen¹: „Endnu adsplitter den sørgeligste Tvedragt Jordklodens mægtigste Nationer. Fyrsterne føle Regieringens Byrder. Folkene vaande sig under Krigens Rædsler. Alle Europas tænkende Indvaanere ere i spændt Forventning om de Ting, som skulle komme. — Jeg vil og meget tvivle om at noget Menneskes Øie kan i Tingenes nuværende Stilling opdage det mindste lyse Glimt, til at Krig og Tvedragt og Jammer skulle saa hastigen omskiftes til Fred, Samdrægtighed og Borgerheld. — Israels Konge paakaldte Gud i Nøden. — Har ikke den Almægtige og Algode været Soel og Skjold for vort elskede Tvillingrige i mangen haard Nød og i mangen uoverseelig Elendighed, og har ikke hans milde Faderhaand velsignet Danmarks og Norges Indvaanere fra Slægt til Slægt?

¹ Tvende Prædikener efter Tidens Leilighed. Ribe 1814.

— — Vi ere Afkom af de Fædre, som Herren frelste paa Nødens Dag, skulde vi da ikke og staae hinanden bie med redeligt Brodersind og lide og taale og opofre for Almenvel? — — Og lad saa din hele Vandel i Samfundet vidne om, at hvad du ærligen haver lovet, det vil du mandigen holde. — — Til enhver af os lyder endnu fra Hærskarernes Gud det Trøstens Ord: Kald paa mig i din Nød, saa vil jeg frelse dig, og du skal prise mig. Bortjager da af eders Sind al ængstelig Bekymring; men gaaer det nye Aar imøde med Tillid og Fortrøstning.“

Vaabenstilstanden forlængedes yderligere til 15. Januar, men paa Grund af de slette Kommunikationsmidler naaede Meddelelse herom ofte først Troppeafdelinger flere Dage for sent. Af en Fejltagelse kom derfor 35 af de frygtede Kosakker 10. Januar til Ribe, hvor de dog holdtes under temmelig streng Mandstugt og allerede 15. Januar forlagdes til Seem. Ribe maatte yde Varer for 4,236 Rbd. 23 $\frac{1}{2}$ Sk. (N. V.) foruden 31 Heste¹.

14. Januar var da i Kiel den Fred bleven sluttet, hvorved vi mistede Norge, men offentlig omtaltes dette smertelige Tab ikke, ligesaa lidt som det nævnedes, at det vilde have været til Gavn for Landet, naar Kongen havde styret Udenrigspolitikken paa mindre egenraadig Maade.

Til den sædvanlige Fest 28. Januar med Souper og Bal i Anledning af Kongens Fødselsdag skrev Biskoppen en Glædessang over Freden, der meget spagfærdig endte saaledes:

Kongel derfor vel tilmode
Hilse vi din Fødselsdag,
Kalde dig den Fredegode,
Der har banlyst Kamp og Slag,

¹ Fra Ribe Amt III. S. 551 ff.

Og i festlig Borgerklynge
Vi paa Landets Høitid syng:
Fredrik! Tak for Landefred!

Men endnu en Krigsdønning naaede det lille, fattige Ribe: fra 26. Februar til 30. April fik det polsk-fransk Indkvartering i det 17. lithauiske Uhlanregiment, der med Hæder havde deltaget paa dansk Side i Kampen ved Sehestedt og siden da, indtil Fredsslutningen, havde ligget i Rendsborg. Da Danmark efter Kielerfreden maatte tiltræde Koalitionens mod Frankrig, kunde der være en Del, der talte for at afvæbne Delingen; men Kongen vilde ikke svigte de Folk, der saa tappert havde kæmpet for hans Sag, og giver derfor 13. Februar Ordre til, at 250 polske Lansedragere samt de 7 franske Employés og et fransk Detachement paa 61 Mand, der opholdt sig i Rendsborg, skulde henvises til Ribe og Omegn¹. Byen havde tilsidst ialt Indkvartering af 20 Officerer og ligestillede og ca. 130 Underofficerer og Menige.

Biskop Hjort husede en fransk Commissair; de 64 Dage, Indkvarteringen varede, blev atter en stor Udgift, da hverken Officerer eller Mandskab foreløbig havde noget at betale med. Biskoppens Gæst var dog en af dem, som kun skulde have ét Værelse, medens andre kunde gøre Krav paa to. Udgifterne for Kvartér, Lys og Varme blev 1 Mk. daglig, eller tilsammen 10 Rdl. 4 Mk. Bispisningsudgifterne blev 2 Rdl. 8 Sk. daglig, ialt 132 Rdl. 2 Mk.

Først efter Troppernes Afmarch erfarede Magistraten, at disse kunde vente Lønning udbetalt i Rendsborg, og opfordrede derfor de Værter, der havde haft

¹ Fra Ribe Amt III. S. 740 ff.

fremmede Officerer i Kvartér, til at indgivet Regning. Ligesom Bispinde Middelboe og Pastor Satterup frafaldt Biskop Hjort først Fordring om Betaling af Hensyn baade til den fattige Udlænding og til Statskassen; men da Sagen om Indkvarteringsgodtgørelsen endelig var gaaet i Orden ved Stiftamtets Resolution, fandt Biskoppen, 6. Sept. 1817, ikke mere Anledning til at eftergive, hvad der tilkom ham. Han oplevede dog ikke at faa det omtalte Beløb, idet nemlig Stiftamtmand Koefoed selv forbrugte Indkvarterings-Godtgørelsen.

(Fortsættes.)

